

Panorama

Bildmontage
Rickard Oxfält, Per Styrenius

ABC BLADET

ABC-bladet utges av ABC-klubben och utkommer 4 ggr/år.

Redaktionen
Chefredaktör Johan Persson
Gabriel Kihlman
Peter Nermander
Christian Simonsson
Per Styrenius
Rickard Oxfält
Sven Wickberg

Ansvarig utgivare
Johan Persson

Tryck och distribution: Botkyrka Offset
Utgivningsbevis: 12027
ISSN: 0349-3652

Innehållet lagras och publiceras elektroniskt.
För obeställt material ansvaras ej.

ABC KLUBBEN

Styrelsen
Ordförande Thomas Green
Vice ordf. Claes Tullbrink
Sekreterare Bo Saltorp
Kassör Tommy Florstedt
Eric Rowley
Sten Öhman
Per Styrenius
Göran Sundqvist
Jan Roos
Bengt Bengtsson

Webb och e-post
Webbplats: www.abc.se
Telnet/SSH och ftp: sun.abc.se
Kansliet: kansli@abc.se
ABC-bladet: red@abc.se

Postadress
Box 14 143
167 14 Bromma

Telefon
Klubblokalen/kansliet: 08-80 17 25
(säkrast tisdagskvällar)
Modempoolen: 0520-500 222

Avgifter
Medlemsavgift 300kr/kalenderår
Modempoolsavgift 100kr/kalenderår
Bankgiro 5986-2169
Org.nr: 802010-8174

nr 3 2006

i n n e h å l l

4 Info från styrelsen, notiser

5 ABC-klubbens Windows-servrar

6 Medlemsporträtt:
Thomas Green

8 SpamAssassin

10 Ta kontroll över din spam

14 CMS

16 SQL

21 I huvudet på en ABC80

22 Mitt OS: Debian

26 Panorama

29 Roliga RFC-er

30 En kalkylmodell för
bostadsrättsföreningar

32 Rättstavning i OpenOffice

35 Johans länkar

36 Sista sidan

har ordet...

Jag vill börja med att tacka för alla bidrag vi får in till ABC-bladet. Utan dessa blir det ingen tidning. Till det förra numret fick vi in så mycket material att vi inte fick plats med allt, några artiklar fick därför stå över till detta nummer. Så vitt jag vet har detta aldrig hänt i tidningens historia. Men sluta nu inte upp med att skicka in era bidrag för de behövs och är mycket uppskattade!

Det är även kul att få höra att tidningen och dess nya layout uppskattas, trots några småmissar här och där. Glöm inte att vi uppskattar att få lite feedback på hur vi kan förbättra oss, eller varför inte förslag på vad ni vill läsa? Hör av er till oss på email-adressen red@abc.se

Sommaren bjöd på mycken värme och redaktionen fick slita hårt för att få ut det förra numret. Apropå det så skulle vi uppskatta lite hjälp när det gäller korrekturläsningen. Den som är en fena på sådant får gärna höra av sig till redaktionen.

Per Styrenius nämnde i förra numret av ABC-bladet (2006/2, sidan 5) att det nu var på tiden att vi ägnar oss åt medlemsfrågorna - det håller jag fullständigt med om. Vi behöver veta anledningen till att folk blir och förblir medlemmar, så att vi bättre kan attrahera nya medlemmar och se till att behålla dem vi har.

Statistiken säger oss t.ex. att av våra runt 1000 medlemmar så är det runt 200 som deltar i ABCKOM regelbundet. När det gäller modempoolen så är det runt 100 medlemmar som regelbundet utnyttjar den. Dessutom har knappt 100 medlemmar parkerat sina domäner här. Den mest uppskattade tjänst vi har är email och varje vecka hämtar uppemot 600 medlemmar sin email härifrån. Då är inte de som vidarebefordrar sin email inräknade.

Vad är egentligen anledningen till att just Du är medlem? Vad vill Du ha ut av klubben?

Detta är några av de viktigaste frågorna som finns för klubbens del idag. Skriv till oss och berätta så sammanställer vi era svar i nästa nummer av ABC-bladet.

Johan Persson <2397>

Avgifter för år 2007

Styrelsen har fastställt medlemsavgiften för år 2007 till 300 kronor. Precis som tidigare år registrerar kansliet från och med 1:a oktober alla nyillkomna medlemmar på år 2007. Med andra ord bjuder vi nya medlemmar på medlemsavgiften för tiden fram till årsskiftet. Om du skall värva en medlem, gör det nu!

Medlemsstatistik

I mitten av september hade ABC-klubben 1018 medlemmar varav 16 hedersmedlemmar. 225 av dessa hade dessutom betalat för modempoolen.

Modempoolen avvecklas

En viktig förändring är att styrelsen har beslutat att avveckla modempoolen genom att inte förnya avtalet när det löper ut nästa år. Kostnaderna för modempoolen överstiger numera intäkterna och för de cirka 100 medlemmar som aktivt använder ABC-klubben som vägen ut till Internet finns det gratisalternativ som i många fall är bättre än det som ABC-klubben erbjuder. Mer information kommer att ges under hösten till de som betalar modempoolsavgiften.

Avgiften för modempoolsaccess under januari till och med april 2007, då modempoolen slutligen stängs, kommer att vara 40 kronor.

Ett par listor över modempooler hittas på:
www.cint.se/sweden/asp20/tele_priser_surf.asp
www.telepriskollen.se/internet/prislista.aspx

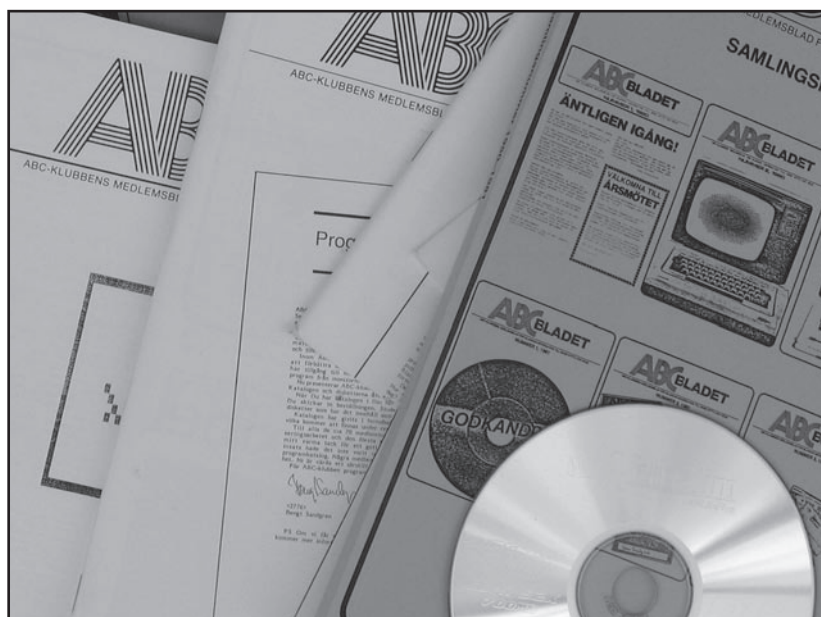
Efterlysning

I förra numret av ABC-bladet efterlyste styrelsen tillstånd att publicera artiklar och bilder i äldre ABC-blad i elektronisk form. Närmare bestämt i PDF-format på CD-skivor. Knappt dussinet upphovsmän har hört av sig, vilket är en bråkdel av de över 400 medlemmar och andra som bidragit till ABC-bladet genom åren. Styrelsen kommer nu aktivt att söka upp upphovsmän och be om tillstånd för återpublicering i PDF-format. Ansvarig för detta är Claes Tullbrink.

Om du vet med dig att du bidragit med något i ABC-bladet, skriv då till Claes och ge ditt tillstånd för publicering i elektronisk form.

Om du är angelägen om att gamla ABC-blad ges ut på CD-skiva i PDF-format, skriv till Claes och erbjud dig att hjälpa till med att kontakta upphovsmän.

Claes har e-postadressen: claes.tullbrink@abc.se

Borland Delphi 2005 Personal Edition

Borland Delphi 2005 Personal Edition finns sedan en tid tillbaka tillgängligt för klubbens medlemmar. Det ligger som en självpackande exe-fil i programbanken:

<https://www.abc.se/programbanken/win32/delphi>

För att programmet skall fungera måste licensen, som är personlig, hämtas på Borlands webbplats:

www.borland.com/downloads/download_delphi.html

Borland Delphi är ett avancerat verktyg för programutveckling. Det bygger på en dialekt av programspråket Pascal – Object Pascal – som innehåller en hel del utvidgningar av Standard Pascal. Delphi är ett s.k. RAD verktyg (Rapid Application Development), en visuell utvecklingsmiljö med ett stort antal komponenter som enkelt kan manipuleras med hjälp av utvecklingsmiljön. Borland Delphi 2005 Personal Edition innehåller stöd för att programmera i Delphi för Windows (Win32), i Delphi för Microsofts .NET ramverk och även programmeringsspråket C#.

Med programmet följer en omfattande dokumentation och hjälp att komma igång.

Nu står Borland i begrepp att lansera gratisvarianterna av version 2006. Dessa är fristående applikationer, en för varje programspråk, och finns att hämta här:

www.turboexplorer.com

Smaken är delad och för Er som föredrar en lite större integrerad utvecklingsmiljö kan det vara idé att hämta en licens snarast. Det är sannolikt att man kommer sluta ge ut licenser för version 2005 efter lanseringen av de nya versionerna.

Intressanta länkar:

www.marcocantu.com/edelphi

www.thedelphimagazine.com

www.delphi32.com

Jan Roos <11120>

Smart Boot Manager

För ett tag sedan försökte jag installera en modern Linux-distribution på min gamla dator. Den datorn är bestyckad med en Intel Pentium 3 på 500MHz, 256MB minne samt 16GB diskutrymme. Problemet var att hur jag än försökte så gick det inte att starta datorn från den bootbara DVD-skivan, som f.ö. innehöll SuSE Linux, en stor och mycket trevlig Linux-distribution.

Efter hand insåg jag att problemet hade med mitt BIOS att göra. Det var helt enkelt alltför gammalt, datorn var trots allt från 1999. På Internet hittade jag ett ställe som erbjöd sig att flasha om mitt BIOS så att det skulle klara av sånt här, men det kostade förstås en liten slant. På hemsidan för ISOLINUX, det system som används på nästan alla bootbara CD/DVD-skivor med Linux idag, inklusive min egen skiva, läste jag att problemet med äldre datorer som inte vill starta från dessa skivor var välkänt.

Det trevliga var att det fanns en enkel och väl fungerande lösning på mitt problem i form av programmet "Smart Boot Manager" (SBM). Man börjar helt enkelt med att skapa en bootbar diskett med SBM (läs manualen noggrant!). Därefter startar man datorn från denna diskett varvid man får upp en enkel grafisk meny, och där väljer man naturligtvis att starta datorn från CD/DVD-enheten. Därefter startar Linux-installationen från den tidigare icke bootbara CD/DVD-skivan. När installationen väl är klar behövs förstås inte denna bootdiskett längre, även om det kan vara praktiskt att ha den liggande för framtida behov.

Information om SBM:

<http://syslinux.zytor.com/sbm.php>

<http://btmgr.webframe.org>

Johan Persson <2397>

ABC-klubbens Windows-servrar

Ola Hedlin <526>

Windowsservern används till att ha hemsidor på. Man kan skriva hemsidor med ASP eller ASP.Net.

Man använder FTP för att ladda upp och hämta hem sidor som skall redigeras. Från början fanns det även möjlighet att använda FrontPage, men jag kan inte garantera att det fungerar längre. En uppdatering på windowsservern gjorde att det blev något fel med FrontPage server extension. Jag har varken klarat av att fixa till det själv eller kunnat få någon hjälp med det. Är du bra på FrontPage server extension, får du gärna hjälpa till.

Om man har en egen domän kan man ha hemsidan på windowsservern. Från hemsidorna på windowsservern kan man koppla sig mot databaser i accessfiler som man lägger i en speciell mapp i hemkatalogen (på windowsservern). Man kan också koppla sig mot en databas på SQL-servern där Microsoft SQL finns. Det går även att koppla sig mot en databas i MySQL som finns på klubbens unixserver.

HEMSIDESADRESSER

Adressen till en hemsida på windowsservern kan se ut enligt följande:

<http://windows.abc.se/m1234>

(Detta är den normala adressen)

<http://windows.abc.se/~m1234>

(Denna adress kan man få om man vill att det ska se likadant ut som på unix)

<http://www.bedlin.nu>

(En normal adress om man har en egen domän)

<http://bedlin.nu>

(Denna adress brukar jag alltid sätta upp så

Till vänster sql.abc.se som innehåller MS-SQL-server. I mitten windows.abc.se som innehåller webbserver och DNS. Till höger skymtar Orm som kör OpenBSD.

man slipper skriva www)

<http://ola.bedlin.nu>

(Det här är en adress till en subdomän)

Windowsservern har en egen kontohantering, det är alltså inte samma som på unix. Man begär att få ett konto på windowsservern via hemsidan:

<http://windows.abc.se>

DNS, SQL, ASP

Tidigare hade vi DNS på windowsservern, men vi som är funktionärer på ABC-klubben pratade ihop oss om att bara ha en DNS för att underlätta administrationen. Den DNS vi använder ligger på en unixserver.

Har man en egen domän kan man parkera den på ABC-klubben och sedan t.ex. ha hemsidan på windowsservern. Anledningen till att man har hemsidan på windowsservern är oftast att man vill använda ASP eller ASP.Net.

Till skillnad från unix så loggar man aldrig in på windowsservern för att köra program.

SQL-servern har Microsoft SQL och inget annat. För att få en databas där måste man först och främst ha ett konto på windowsservern, därefter kan man ansöka om att få en databas. Det gör man

också på windowsserverns hemsida. Det går även bra att skicka ett mail till mig på **WindowsHelp@abc.se**.

Det går inte att köra Enterprise Manager mot SQL-servern eftersom brandväggen stoppar det.

Det finns däremot något som heter "ASP. Net enterprise manager" på windowsservern som går att använda. Det är ett Open Source program, men jag tror tyvärr inte att någon uppdaterar det längre. Jag har kört lite med den och tycker att den fungerar hyfsat bra. För att kunna använda den måste man ha en databas på SQL-servern.

Man kan göra en hel del med en databas på SQL-servern, t.ex. WebLMSG som Anders Franzén gjort.

Jag reserverar mig för felaktigheter i denna text som beror på okunskap från min sida.

ABC

Windows-administratörer sökes!

ABC-klubben planerar att uppgradera Windowsservern och behöver fler medlemmar som engagerar sig i arbetet. Pengar finns anslagna för en rackserver med Windows Server 2003. Kontakta Ola Hedlin och Johan Kullberg om du vill hjälpa till:
WindowsHelp@abc.se

Flitig debattör tar över rodret

TEXT & FOTO **PER STYRENIUS <9845>**

ABC-klubben fick en ny ordförande i våras. Han heter Thomas Green och har medlemsnummer 8509.

De som deltar i föreningens elektroniska konferenssystem ABCKOM känner honom redan som en flitig debattör, intresserad av det mesta från politik till programmering.

ABC-bladet beslöt sig för att klämma Thomas lite på pulsen och frågade hur det kändes att bli vald till ordförande för vår förening. - Smickrande, kul, det var överraskande att bli tillfrågad. Klubben har ju funnits ganska länge och det skall bli spännande att få vara med och bidra till dess utveckling, svarar Thomas.

Han minns inte riktigt när han kom med i ABC-klubben, men det bör ha varit något av

de första åren på 1990-talet. Hur och varför minns han inte heller. Det kan ha varit någon kamrat som tipsade eller så såg han något om ABC-klubben i en fidonetgrupp. Men när han väl kom med i föreningen lärde han sig snart att uppskatta programbanken och klubbens elektroniska konferenssystem (som på den tiden hette MSG-systemet).

INGEN ABC80

Någon ABC-dator har Thomas aldrig haft, men hans datorintresse är samtida med ABC-klubbens grundande och ABC-datorerna. Han fick sin första dator redan 1981 då han bara var tretton år. Det var en Sinclair ZX81, med den tidens mått mätt en komplett och välutvecklad persondator. Fast det fanns förstås inte en massa spel och

andra färdiga program till den så Thomas började på egen hand att programmera små saker i Basic. Han lärde sig det här med programmeringsvariabler, att deklarerera en vektor, att peek-a och poke-a, osv. Datorer och programmeringsmiljöer var enklare då än nu, vilket hade den fördelen att det var lättare att förstå och få grepp om hela programmeringsbilden.

Efter Sinclair-datorn blev det en Commodore VIC-20 som kunde visa färger på skärmen. Även till denna apparat knåpade Thomas ihop en del småprogram och något spel. Fast så spelintresserad har han aldrig varit. Intresset har mer varit fokuserat på själva tekniken, såväl mjukvaran som hårdvaran. I det sistnämnda fallet saknar han den gamla goda tiden då man kunde

leka med hårdvaruhack. Nuförtiden är processorerna alltför komplexa för det.

Idag använder Thomas en Pentium II:a på 366 MHz och Windows. Tidigare körde han även Linux på maskinen, men det blev för trångt på den 10 GB lilla hårddisken. Moderna Linuxdistributioner kräver dessutom en del av hårdvaran i form av RAM-minne och processorkraft och då kan man ändå inte utnyttja alla nya finesser fullt ut.

Thomas verkar lite besvårad när jag ser undrande på honom och frågar om det inte är någon form av programmerarsnobbism som avhållit honom från att uppgradera till en snabbare dator. Men han försäkrar att så inte är fallet, det har bara inte blivit av att skaffa något nytt. Datorn räcker ju till det han behöver göra, e-post, Internetbank, ordbehandling, lite programmering, etc. så det har inte varit någon brådska. Fast det skall bli en ny och snabbare dator inom kort.

PROGRAMMERING FORTFARANDE EN HOBBY

Thomas har kvar ett brinnande intresse för programmering, trots att han inte längre arbetar med systemutveckling. Istället har han nu valt att ägna sig åt andra saker. Just nu håller han på att slutföra studier i företagsekonomi och statistik, med sikten inställt på att bli ekonomie magister.

Programmeringen har fått bli en hobby. En aktiv sådan, vars resultat vi bl.a. har fått ta del av i ABCKOM i form av RSS-import av nyheter. Thomas hade länge velat ta reda på hur RSS egentligen fungerar under skalet och hur man kommunicerar i LysKOM-protokollet, det protokoll som används av ABCKOM. Nu kunde han slå två flugor i en smäll och hackade ihop en RSS-import direkt till ABCKOM. De som läser där kan prenumerera på olika nyhetskanaler och sedan starta en diskussion som kommentar direkt till en nyhet. Intressant både ur ett tekniskt och ett socialt perspektiv (se även ABC-bladet 1/2006, s. 23).

I dagsläget hinner Thomas inte så mycket annat än studierna och ABC-klubben, annars har han även varit en inbiten radioamatör,

han tog sitt certifikat 1985. Mest har han sysslat med paketradio. Datorn kopplas då till ett modem som i sin tur kopplas till en radio, på detta sätt kan man sända digitala filer till andra. Namnet paketradio kommer sig av att man delar upp filerna i mindre datapaket med tilläggsinformation för feldetektering och adresser. Det överföringsprotokoll som används är AX25 och det hela är mycket likt Internet. Man kan delta i diskussioner på BBS:er, chatta, skicka e-post, etc. Via satelliter kan man nå över hela världen. Fast så fort går det inte, hastigheten ligger på 1200-9600 baud.

"...det måste finnas en mångfald av aktiviteter inom klubben. Även om datorintresset är gemensamt så är medlemmarna sinsemellan väldigt olika."

HISTORIA OCH FRAMTID

Som nybliven ordförande i en, med persondatormått mätt, gammal anrik datorförening som ABC-klubben är Thomas givetvis både mycket medveten och mån om föreningens historia. Men han påpekar samtidigt att vårt arv inte bara består av ABC-datorena. Det är nu länge sedan ABC-klubben öppnades för användare av andra operativsystem. Den breddningen och inte minst Internetsatsningen under 1990-talet är även de viktiga milstolpar i ABC-klubbens historia.

För egen del är jag kanske mest intresserad

av att höra om vad Thomas har att säga om ABC-klubbens framtid och vilken verksamhet han vill att föreningen skall ägna sig åt. När det gäller datorer förändras det mesta mycket snabbt.

På åttiotalet var det spännande att prenumerera på klubbens programdisketter. Idag har vi inte ens kvar programbanken (med undantag av lite klubbrelaterade filer). Hur kommer det att se ut på 2000-talet?

Som ordförande vill Thomas utveckla det som är klubbens syfte, att tillvarata medlemmarnas gemensamma intressen av datorer och datortillämpningar, och att verka för ökade kunskaper inom dessa områden både till nytta och nöje. Detta är lätt att säga men kanske svårare att konkretisera. Hur skall det gå till? Thomas konstaterar att det måste finnas en mångfald av aktiviteter inom klubben. Även om datorintresset är gemensamt så är medlemmarna sinsemellan väldigt olika. Det är viktigt att klubbens verksamhet inte blir alltför snäv och snöar

Forts. på sid 34

Konfigurera

SpamAssassin

på ABC-klubben

JAN ROOS <11120>

Den stora mängd med skräppost som rör sig på Internet i dagens läge gör e-post relativt obrukbart om skräpet inte filtreras bort. Hos ABC-klubben används i huvudsak två olika system för att bli av med den största mängden skräp, SpamAssassin (<http://spamassassin.apache.org>) och Procmail (<http://www.procmail.org>). SpamAssassin är ett intelligent e-postfilter som använder ett stort antal tester för att identifiera spam. Maillets header och innehåll testas med avancerade statistiska metoder.

SpamAssassin märker det meddelande som betraktas som spam och ger Dig möjlighet att hantera detta vidare (t.ex. ta bort det) med Procmail. Varje inkommande mail passerar genom programmet som först analyserar och därefter sätter poäng. Klassificeringen sker bl.a via:

- "regler", som bittar mönster i meddelandet som tyder på att det kan vara spam, t.ex. textsträngar, HTML, "SKRIKANDE TEXT", glada blinkande färger, felaktig struktur på hela mailet och annat liknande.
- "blocklistor", dvs. att om mailet gått via servrar som är kända för att sprida spam så får det extra poäng.
- "Bayesisk filtrering".

Regler kan även ge negativa poäng. Summan av poängen tilldelas mailet (i bl.a. en header som heter "X-Spam-Level") och kan senare användas om man vill filtrera mail. SpamAssassin skapar därefter ett mail med en "spamrapport" och bifogar det ursprungliga mailet.

I tabellen intill sammanfattas

poängsättningen i regelsystemet: 0.2, 1.2 och 0.1 poäng sätts av regler som kontrollerar maillets struktur/ innehåll, s.k. "mönstermatchning". 0.4, 1.8 och 1.4 poäng sätts av regler som läser av "blocklistor" på Internet. Totalt får mailet 5.1 poäng. Eftersom gränsen för spamflaggning går vid 5.0 kommer det att klassas som spam av SpamAssassin.

VAD KAN DU GÖRA SJÄLV?

Som enskild användare kan Du styra en hel del själv. I Din hemkatalog finns en underkatalog som heter ".spamassassin". Den innehåller de filer som programmet använder och underhålls av Dig.

Om det är problem med enskilda e-postadresser är det oftast enklast om Du själv svart- eller vit listar den adressen. Det är även möjligt att göra globala förändringar men det är bara aktuellt om det skulle röra sig om hela domäner eller något liknande. Du kan få en hel del hjälp genom att logga in med en vanlig SSH-klient och använda kommandona "man" och "info" på sedvanligt sätt. Många användbara saker kan styras med kommandon direkt i terminalen. Då skapas

också nödvändiga filer. Tänk på att Du i så fall måste arbeta med e-posten på servern. Det som vanligtvis rekommenderas, för Dig som enskild användare på ett större system, är att Du manuellt editerar filen "user_prefs" (se rutan på sid 13). Den kompletta manualen för detta når Du genom att ge kommandot "**perldoc Mail::SpamAssassin::Conf**" i terminalen. Manualen finns även tillgänglig på Internet:

http://spamassassin.apache.org/full/3.0.x/dist/doc/Mail_SpamAssassin_Conf.html

Det finns även program med ett grafiskt gränssnitt som hjälper till med konfigurering av "user_prefs". Gör en sökning med t.ex. Google om Du är intresserad. Jag rekommenderar, för att förebygga fel, att Du tittar på dokumentationen och editerar filen med en vanlig editor. Det som är mest aktuellt är svart- eller vitlistning.

ALLMÄNT

Kommentarer inleds med #. Det kommenterar ut den aktuella raden. Jag har tagit med de saker som jag tycker

Poäng:	Regel:	Betyder:
0.2	HTML_90_100	BODY: Message is 90% to 100% HTML
1.2	MIME_HTML_ONLY	BODY: Message only has text/html MIME parts
0.4	DNS_FROM_RFC_ABUSE	RBL: Envelope sender in abuse.rfc-ignorant.org
1.8	RCVD_IN_BL_SPAMCOP_NET	RBL: Received via a relay in bl.spamcop.net [Blocked - see < http://www.spamcop.net/bl.shtml?212.78.202.209 >]
1.4	DNS_FROM_RFC_POST	RBL: Envelope sender in postmaster.rfc-ignorant.org
0.1	MIME_BOUND_NEXTPART	Spam tool pattern in MIME boundary


```
m11120@blue:~ (på blue.abc.se)
[12:47:33 @blue ~]$ls -al .spamassassin
total 3336
drwx----- 2 m11120 member 512 May 2 14:06 .
drwxr-xr-x 35 m11120 member 2560 May 3 12:32 ..
-rwx----- 1 m11120 member 1261568 May 2 14:06 auto-whitelist
-rw----- 1 m11120 member 32568 May 2 17:02 bayes_journal
-rwx----- 1 m11120 member 606208 May 2 08:08 bayes_seen
-rwx----- 1 m11120 member 2719744 May 2 08:08 bayes_toks
-rw----- 1 m11120 member 1591 Jan 23 16:19 user_prefs
[12:47:37 @blue ~]$
```

Katalogen ".spamassassin"

är av värde för de användare som inte har tillgång till systemet, och uteslutit de som verkar onödiga eller t.o.m. lite riskabla. Om Du trots det vill prova dessa finns de i originaldokumentationen, enligt ovan. Det är för övrigt alltid originaldokumentationen som gäller vid tveksamheter. Det kan ha gjorts uppgraderingar o.s.v. Tänk även på att vissa inställningar kan påverkas av hur SpamAssassin är konfigurerat globalt.

required_score nn.n

Här anges antal poäng, enligt ovan, över vilket mailet skall spamflaggas. Systemet använder defaultvärdet, 5.0 poäng.

score SYMBOLIC_TEST_NAME n.nn [n.nn n.nn n.nn]

Här sätts poäng till regler. Systemets konfiguration gör att de eventuella egna regler Du definierar ignoreras. Systemets regler finns i en egen katalog och är inte åtkomlig för Dig. Rent tekniskt är det möjligt för Dig att ändra poäng på enskilda, globalt definierade, regler om Du känner till namnet på dem:

http://spamassassin.apache.org/tests_3_1_x.html

KONFIGURATION

Poäng kan vara både positiva och negativa tal. "***SYMBOLIC_TEST_NAME***" är namnet på regeln t.ex: "***MIME_HTML_ONLY***". Om Du enbart anger ett värde används det alltid. Använd det alternativet. Anger Du tre värden används värde 1, 2 eller 3 beroende på hur SpamAssassin är konfigurerat. Vill Du sätta en regel ur funktion sätter Du helt enkelt

värdet till 0. Anger Du värdet inom parenteser innebär det att Du ökar det satta värdet med det värde Du angett. Anger Du "(3)" kommer SpamAssassin att sätta sitt värde och addera 3 till poängen för Din e-post vad gäller den specifika regeln.

whitelist_from add@ress.com

Används för att specificera adresser som är felaktigt markerade som spam. Det är även möjligt att använda mönster till en viss del. Reguljära uttryck är, av säkerhetsskäl, inte generellt användbara. Notera att alternativen * och ? är tillåtna. Du kan alltså skriva kompis@domän.com och *@domän.com. Flera adresser skrivs in med ett mellanslag mellan adresserna. Du kan även använda "whitelist_from" flera gånger.

unwhitelist_from add@ress.com

Om en adress har blivit globalt vitlistad används detta för att ta bort vitlistningen. Den adress som anges måste matcha exakt den som angetts i den globala inställningen. I övrigt skrivs det enligt ovan.

whitelist_from_rcvd addr@ress.com res.com

Kan användas i stället för "whitelist_from". Ett "reverse DNS" anrop görs och matchas mot den andra angivna parametern. Den parametern behöver inte heller vara exakt angiven. Om den avsändande servern har en IP adress som mappar mot "sendinghost.newsletters.net" kan Du t.ex. skriva "sendinghost.newsletters.net" eller "newsletters.net". Den första parametern är den adress Du vill vitlista.

whitelist_allow_relays add@ress.com

com

Det finns en regel som triggas av e-post som vidarebefordras över en eller flera e-postserverar, om adressen finns i "whitelist_from_rcvd". Om Du anger den adressen här förhindras detta. Adressen anges på samma sätt som "whitelist_from".

unwhitelist_from_rcvd add@ress.com

Används för att ta bort globalt gjord vitlistning. I nuläget används enbart "whitelist_from" vid global vitlistning (se ovan). Då behöver Du inte använda detta alternativ.

blacklist_from add@ress.com

Används för att svartlista en adress. Skrivs på samma sätt som vid vitlistning.

unblacklist_from add@ress.com

Används på samma sätt som "unwhitelist_from" enligt ovan.

report_safe {0 | 1 | 2}

Värdena 1 och 2 skapar ett eget mail, med spamrapporten. Värdet 0 skapar enbart en header. Systemet använder defaultvärdet 1.

all_spam_to m1234@abc.se

Anger Du Din e-postadress ovan kommer ingen e-post, till Dig, att klassas som spam.

ABC

SE OCKSÅ RUTAN MED "USER_PREFS" PÅ SID 13.

Ta kontroll över din SPAM

Del 1

LARS MAGNUSSON <8827>

De senaste åren har vi haft ett par utmärkta artiklar i ABC-bladet om spam. Spam är tyvärr något som numer upptar en stor del av de flesta e-postanvändares liv, så även mitt.

Trots att jag tidigare varit aktiv på Usenet, sent 80-tal/tidigt 90-tal, och rätt tidigt kom att plågas av Spamford Wallace m.fl, tidvis med hela 3-4 spam per dag, så kom katastrofen först när websiten **Addresses.com** i februari 2002, i ett försök att slå USA's gula sidor - **Address.com**, som den bästa källan för e-postadresser, dammsög upp alla adresser de kunde hitta på nätet och lade in dem i sin databas.

Addresses.com gjorde då två, för oss användare, kapitala misstag i sin iver med att slå sin konkurrent:

a. alla domäner var en tid sökbara med wildcard (*) för både namn och subdomäner, samt

b. man kvalitetssäkrade inte sin data, utan tog urskilningslöst med alla adresser man fann på nätet.

Självt återfann jag i deras databas min första e-postadress från 1987, som vid det laget hade varit ur drift i 12 år. Faktum var att alla adresser jag kom ihåg, lyckades jag finna. Addresses.com blev den guldgruva som fick spambranschen att explodera. Om man ser på statistik över spam, sker en ca 10-faldig ökning från dec 2001 till juni 2002.

Som sagt, 15 februari 2002 ökade min spam från kanske 20 i månaden till 20 om dagen. Detsamma skedde för många andra. Våren 2002 hade de flesta spammare formerat om

sina styrkor, bytt adresser med varandra och kunde nu slå till på bred front. Sedan dess, fram till i våras, har mina spam stadigt ökat. Därefter har det minskat, men mer om det senare.

EN LÖSNING

Som alla andra försökte jag, allt mer frustrerad, på olika sätt finna en lösning att hålla allt skräp borta från mina brevlådor, något som ledde till att jag började studera spammen, deras layout och innehåll. Eftersom jag ansvarade för extern e-post för min arbetsgivare, så hade jag även ett yrkesmässigt intresse. Resultatet sade mig en sak, som de personer i IETF's Antispamgrupp, ASRG, jag diskuterade saken med, först inte ville acceptera men som snart verifierades av andra, oberoende observationer.

Det vi hade funnit var, att även om avsändare och text var variabla i breven, så dök samma URL:er eller 0800-telefonnummer upp i de olika spammen. Jag kunde ha 5-10 olika spam med exakt samma kontaktdata.

Som så ofta ville datateknikerna lösa spamproblemet med teknik, vilket gav oss komplexa metoder som baysianska filter m.m. Det mina data sade mig, var att för att gå till botten med spam så måste man förstå den underliggande drivkraften. Det jag fann och delade med mig i ASRG, var att spam skall betraktas som ren och skär marknadsföring. "Självklart", säger då alla, "det vet vi väl, inget nytt".

Nej, det var inget nytt, men ingen hade hittills reagerat på eller utnyttjat detta faktum. De flesta filtertilverkare sökte vid denna tid

efter ordvändningar, fraser, statistisk analys eller t.o.m. funktioner som var till för att störa antispamprogrammen för att identifiera spammen. Inom marknadsföring har man ett specifikt behov, som alla inblandade då bortsåg från, ett behov som finns oavsett om det går ut på att sälja HP LaserJet Refills, porr eller att lura "kunden".

För att nå kunden måste man faktiskt ge honom/henne en fungerande möjlighet att ta kontakt med "säljaren". Detta var nytt, något som flera av de jag hade kontakt med tvingades hålla med om, även om de fortfarande inte riktigt såg möjligheten med det, att kunna filtrera på denna kontaktinformation.

En spammare har, likt TV-reklamkamare, bara en sekund på sig att få kontakt, sekunden som hindrar läsaren att trycka på delete-knappen. Budskapet måste vara lättfattligt, direkt igenkänningsbart samt ge läsaren en enkel och smidig kontaktmöjlighet, som en weblänk eller ett 0800-nummer, annars filtrerar den typiske amerikanska kunden omedelbart bort budskapet. Därför är det få spammare som har avancerade websidor eller gömmer kontaktadressen inuti en jpg- eller gif-bild. De tar för lång tid, även om den sistnämnda metoden har haft en viss ökning sista tiden.

EARNEST FRAMGÅNGSRIK TILL 2003

Jag kallade min metod för Earnest och byggde mig ett filter på Atle. Skriptet greppade på minsta gemensamma nämnare av domändelen av länken eller på telenumret och jämförde med en spärrlista jag hade. Först

		06-09-16, 04.54	3	A	[ABC-SPAMTAGGED]	Gener "C"atils, branded
	Mr. Link	06-09-16, 06.35	4	A	[ABC-SPAMTAGGED]	parallel
	Ike Johns	06-09-16, 21.37 +	8	A	[ABC-SPAMTAGGED]	cede
	Kukka Rider	06-09-16, 07.19 -	4	A	[ABC-SPAMTAGGED]	PHYgyvARMA
	Sigi Baize	06-09-16, 07.23 -	4	A	[ABC-SPAMTAGGED]	PHwcrARMA
	Naomh Lemus	06-09-16, 07.48 -	4	A	[ABC-SPAMTAGGED]	PHlghARMA
	Kennedy	06-09-16, 14.26 -	4	A	[ABC-SPAMTAGGED]	Refill Reminder Lloyd
	Google Swap Click	06-09-16, 15.36 -	4	A	[ABC-SPAMTAGGED]	Combine the Power of Ad
	service@paypal.co	06-09-16, 22.58 +	9	A	[ABC-SPAMTAGGED]	Your account access was
	service@paypal.co	06-09-16, 23.03 +	9	A	[ABC-SPAMTAGGED]	Your account access was
	Alta Kastner	06-09-16, 17.24 -	4	A	[ABC-SPAMTAGGED]	Re: my PHhecARMA
	Lund	06-09-17, 02.07 -	3	A	[ABC-SPAMTAGGED]	play for real money!
	TM Secret Weapon	06-09-17, 05.06 -	9	A	[ABC-SPAMTAGGED]	1 [M]illion unique visi
	Mr. Dunn	06-09-17, 10.36 -	4	A	[ABC-SPAMTAGGED]	Chung
	Amie Hines	06-09-17, 10.42 -	3	A	[ABC-SPAMTAGGED]	you wont regret it Etho
	Chanah Jeffery	06-09-17, 10.46 -	5	A	[ABC-SPAMTAGGED]	PHAadgRMA
	Agafya Renfroe	06-09-17, 16.29 -	5	A	[ABC-SPAMTAGGED]	PHAogbRMA
	Minnie	06-09-17, 21.20 -	3	A	[ABC-SPAMTAGGED]	something new Marcella
	Reyna Akins	06-09-18, 00.07 -	4	A	[ABC-SPAMTAGGED]	Hi, motor-mindedness
	Paid Surveys	06-09-18, 01.03 -	7	A	[ABC-SPAMTAGGED]	Work Online - 5K MONTHL
	Nell Ballard	06-09-18, 11.35 +	9	A	[ABC-SPAMTAGGED]	fondness
	mrs.Larisa Sosnit	06-09-18, 12.14 +	4	A	[ABC-SPAMTAGGED]	CONFIDENCIAL.

sparade jag själv nya URL:er/nummer från spam som slank igenom eller filtrerade regelbundet ut nya URL:er jag inte hade med hjälp av Spamarchive.org's listor, men hösten 2004 dök siten SURBL.org upp, skapad av en grupp som funnit samma sak som jag och nu lades de senaste fynden nästan ut i realtid. SURBL var egentligen en grupp Spamassassin (SA) admins, som på detta sätt byggde "Earnest"-liknande filter för SA.

I slutet innan SURBL dök upp, hade jag ca 38.000 domäner och telefon-nummer i spärrlistan, men nu kunde jag sortera bort dem som redan fanns i SURBL. Fördelen med min lista var dock att jag sedan hösten 2002 till 2005 inte fått ett enda Nigeriabrev, så jag behöll en hel del av mina ursprungliga URL:er/nummer, då dessa uppenbarligen spärrat populära avsändare av Nigeriabrev.

Mitt Earnestfilter körde med stor framgång från 2003 fram till när e-posten flyttade från Atle till Violet i maj förra året. Vissa perioder hade jag noll spam i flera veckor, men oftast var det 1-2 om dagen. I januari 2005 ökade spammen igen, istället för ca 40-60 om dan, steg det först till 100, sedan till 170 och slutligen till 250 spam om dagen. Men då jag hösten 2004 hade adderat mitt filter med en karantän för okända brev, där de låg i 20 min och sedan checkades mot de senaste listorna, påverkade dock ökningen inte min brevlåda överhuvudtaget. Sista 3 månaderna hade jag 1-2 spam i veckan och ett mindre antal false positives, ca 1 på 200, huvudsakligen p.g.a. en udda egenhet i Sun's versioner av "grep".

Jag var dock inte ensam, Symantec's BrightMail, AOL och Lycos införde vintern

2004-05 liknande filter med samma effekt, efter att själva ha funnit samma sak. Brightmail, som min multinationella arbetsgivare använder, ger ungefär samma resultat som Earnest, bortsett från att vi inte ser eventuella false positives. De dumpas urskillningslöst. I och med detta kan man dock dra slutsatsen att URL-filtrering är en effektiv metod i kampen mot spammare, om man har bra filterdata.

Naturligtvis kom spammarna på vad som hände, speciellt när AOL och Lycos införde sina filter och ökningen i januari 2005 var en konsekvens av det. Man började massregistrera URL:er, men det hjälpte föga i mitt fall, dammen höll. Den höll för mig tills e-posten flyttades från Atle. Som tur var så installerades Spamassassin på Violet med SURBL-stöd och lite andra åtgärder, som spärr av avsändare där avsändaradress och serveradress inte stämmer, så det var inga 250 spam som dök upp i min låda dan efter flytten, men väl ca 70.

Pga mitt arbete och att jag inte kunde arbeta med filtrering direkt på postservern, var en migrering av "Earnest" inte möjlig, Solaris och Linux var alltför olika för att det skulle låta sig göras på den tid som stod tillbuds. Så vad gör man?

Jo, vår Procmail-guru, Thomas Green, hade vänligheten att i samma veva i diverse ABCKOM-inlägg visa ett alternativ, procmail. Jag tog kontakt och fick lite råd och tips av Thomas. Efter detta hade jag ett procmail-filter som tog åtminstone 50 av de 70 som slapp igenom SA, de som hade "[ABC-SPAMTAGGED]" på ärenderaden. Men för

resten fanns det ingen hjälp, så det var bara ut och läsa på om Procmail-regler.

PROCMAIL OCH SPAM

Tyvärr så måste jag erkänna att jag tycker att nätets Procmail-gurus inte är några direkta anhängare av klara, tydliga instruktioner, tvärtom, de flesta skriver sina FAQ's som om de vore gjorda i omvänd polsk notation. Som gammal HP-användare, med både HP-32, 35 och 67 samt HP-75 under bältet, borde jag känt mig hemma, men så icke.

Dokumentationen som finns är utmärkt för att göra enstaka regler, men att göra komplexa filter av Earnest-typ, som kräver både flödeskontroll och ha exekvering av integrerade Unix-kommandon, för detta saknas all struktur i faq:erna. Man börjar med både enkla och avancerade lösningar parallellt, men likt en del matematiklärare, härleds mellanliggande led med "härmed inses lätt". De två områdena verkar sorgligt frånvarande från alla intros och faq:er jag funnit. De antyds bara, trots att procmail verkar ha rätt bra stöd för både if-then-else-konstruktioner och subkommandon med feedback. Men åter, hela hösten hindrade mitt arbete mig från att gräva i detta.

Till slut, i början av detta år, lyckades jag till slut få fram procmail-regler som minskade spammen till ca 2 om dagen, dvs. att jag nästan var tillbaka till där jag var i maj förra året.

Även om jag tror att rätt många ABC:are numer har hyfsad ordning på sin spam med hjälp av spamklassificering och "[ABC-


```

===== .procmailrc skript=====

#*****
# Konfigurering för procmail enl. artikel i ABC-
# bladet. Baserat på Thomas Greens tidigare script.
#
# Av:          Lars Magnusson
# Datum:       2006-08-05
# Version:     1.3
#
# Ändringar
# 06.08.04 : Korrigering av regex pga. odokumenterad
#            reaktion vid "$$ *(regex)". ändrad
#            till "$$ *(regex)". procmail skall
#            också klara regelstackning:
#            $$ *(regex)
#            $$ *(regex)
#            aktion
#
#            men det har givit problem, endast sista
#            regeln finner aktionen, nu löst med
#            enskilda regler.
# 06.08.10 : Mindre löpande uppdateringar av sökord
# xx.xx.xx :
#*****
# Ta bort # för att aktivera och lägg till för
# att blockera variabel eller regel
#
# hantera logging
#
# VERBOSE=on
# VERBOSE=off
# Loggnivå
# LOGABSTRACT=all

# Definiera katalog och filer
# Egen temp-struktur där $HOME = /home/mXXXX
# LTMP=$HOME/tmp
# Loggfil
# LOGFILE=$LTMP/proc_log
# Min centrala mailfile, jag sparar all
# mail där tills jag kan ta hem med pop
# DEFAULT=/var/spool/mail/mXXXX
#
# Lister för OK/icke OK avsändare/URL:er

# Just nu används bara knownlist
KNOWNLIST=$HOME/etc/knownlist
# SPAMLIST=$HOME/etc/spamlist
#
# Spambox för spam som måste gås igenom
# I mitt imap-katalog, för enkel access
# med squirrel mail
# SPAM=$HOME/mail/spam
#
# En ändring i .procmailrc kan gå helt fel,
# så löpande back-up behövs.
# BUP=$HOME/mail/mail.bup
#
# Allt som bevisligen är spam skall hit
# NUL=/dev/null
#
# Vid debug, använd
# $HOME/mail/mail.nul

# Kopiera till backup för access vid problem
# Stoppa allt tills kopia lagrad i bup-fil
# Om backup inte önskas, # på båda rader
:0 c:
#BUP

# Ta bort virus-flaggade mail först
:0 H:
*$ ^Subject.*\[VIRUS\]
$NUL

# Spara kända avsändare
:0:
* ? formail -x"From:" -x"Sender:" \
  -x"Reply-To:" -x"Return-Path:" \
  | egrep -is -f $KNOWNLIST
$DEFAULT

# Ta bort alla SA spamtaggade, men till genomgång,
# SA kan tagga fel. H anger "sök bara i headers"
# OBS !!!
# Stackade regler fungerar inte som väntat,
# så regexlista splittrade till enskilda regler.
:0 H:
*$ ^Subject.*\[ABC-SPAMTAGGED\]
$SPAM

```

SPAMTAGGED]"-märkningen, är det nog fortfarande en hel del som har problem. Med hjälp av sparade loggar bedömer jag att SA tar ca 70% av all spam jag får, resterande 30% tas av mitt procmail-skript. Därför kan delar av vad jag har funnit kanske vara till hjälp för andra ABC:are.

Ovan finns en bearbetad kopia av min .procmailrc (som mall på webben - www.abc.se/~m8827/procmailrc-spam), där jag har lagt in extra kommentarer för att förklara grundupplägget. Grunden är Thomas Greens configfil, som han dels förklarat i ABC-bladet och dels i ABCKOM-inlägg.

De som jämför med Thomas Greens artiklar ser att det är samma upplägg, jag har dock försökt se i vilken ordningsföljd jag får effektivast filtrering. Att t.ex. ha "knownlist" före virus skulle innebära att om någon jag har vitlistat får ett virus, så är jag inte skyddad, samtidigt som jag får deras brev, även om de innehåller en bild. "Knownlist"/"spamlist" är

för övrigt enkla textfiler, som både innehåller namn och domäner efter behov.

```

===== knownlist =====
chalmers[.]se
ericsson[.]se
kalle[.]janka
mimmi[.]janka@riksdagen[.]se
=====

```

I och med att de är gjorda för SunOS "grep"-kommando, ser de lite kufiska ut, men det var enda sättet att få "grep" att fungera, "." har en specialbetydelse i reguljära uttryck när man matchar text. "procmail" tycks acceptera upplägget, så jag har inte prövat att ta bort hakparenteserna.

DRIFT AV PROCMAIL-LÖSNINGEN

Tyvärr innebär lösningen ovan med en spambrevlåda och backuplåda att man måste cirkulera dessa så de inte växer i oändlighet och tar upp onödigt diskutrymme i klubbens

system. Jag sparar därför 4 "generationer" av vardera filen (= 4 dagar). Det kan bli ett problem under semestrar för en del, men med webcaféer/Squirrel webmail eller en bärbar och mobiltelefon brukar det dock gå bra.

Av utrymmesskäl måste vi dock spara denna del till nästa ABC-blad, de av er som vill använda mitt skript, måste tills vidare göra "rotationsjobbet" manuellt.

ABC

```

:0 H:
*$ ^X-Spam-Flag:.YES
$SPAM

# Fånga vissa gömda avsändaradresser
# "<spam@spammer.com>@kamoflage.domän"
:0 H:
*$ .*>@
$SPAM

# Ta bort Asiatiska/Kyrilliska spam
# Läser ingetdera så 100% spam
# Två regler, pga regelstackproblem
:0:
*$ .*(\I|\±|\İ|\°|\¿|\¥)
$NUL

:0:
*$ ^Subject.*=?EUC-KR?
$NUL

# Ta bort Nigerians
# när regel konfirmerad -> black whole
:0 B:
*$ .*(write on behalf of)
$SPAM

# Ta bort Stock/Business spam +
# Nedanstående ledord fungerar utmärkt
:0 B:
*$
.*(shareholder|investor|equities|stock|st0ck|pr0fit|sa\
|es|Portfolio|\
mortgage|Rolex|CONFIDENTIALITY ASSURED|[Aa]cquisition|re
venue|\
Foreign Exchange|Offer expires|Special Discount|Lottery)
$SPAM

# Ta bort Medic spam +
# Nedanstående ledord fungerar utmärkt
:0 B:
*$ .*(V1AGRA|v1|@gra|vlagr\@|v1|@gr\@|vi|@gr\

@|v*igra|Cail|ClAL|ClEL|CjAL|CIAV|VALÆUM|enhancement formula|p
harma|Tadalafil|[0-9][0-9] Pills|APPROVED BY VISA)
$SPAM

# URL's ofta funna i SURBL-listan och
# jag normalt inte har i min mail
:0 B:
*$ .*(geocities\.com)
$NUL

:0 B:
*$ .*(\.biz)
$NUL

# Maillista via fetchmail till jobb-adress
:0 H:
*$ .*(iseriesmag)
! mig@på.jobbet.se

# maillistor jag tappat avbokning till
# eller annan oönskad icke-spam
:0:
*$ ^(Subject:.EE.Newsletter)
$NUL

# Mail med inline gif/jpg mails
# Problemet är att vissa web-klienter lägger
# in bilder, så OK mail blir spam -> KNOWNLIST
# är lösningen. Därför till spam-låda.
# Stackade regler
:0 B:
*$ .*filename=\".*\.gif\"
$SPAM

:0 B:
*$ .*filename=\".*\.jpg\"
$SPAM

# Spara resten i min mailbox
:0:
$DEFAULT

=====Slut skript=====

```

SPAMASSASSIN - FORTS. FRÅN SID 9

```

"user_prefs"

# SpamAssassin user preferences file. See 'perldoc Mail::SpamAssassin::Conf'
# for details of what can be tweaked
##
## Note: this file is not read by SpamAssassin until copied into the use
## directory. At runtime, if a user has no preferences in their home directory
## already, it will be copied for them, allowing them to perform personalise
## customisation. If you want to make changes to the site-wide defaults
## create a file in /etc/spamassassin or /etc/mail/spamassassin instead
#####

# How many points before a mail is considered spam
# required_score 5

# Whitelist and blacklist addresses are now file-glob-style patterns, s
# "friend@somewhere.com", "@isp.com", or "*.domain.net" will all work
# whitelist_from someone@somewhere.co
# blacklist_from anyone@somewhere.co

# Add your own customised scores for some tests below. The default scores ar
# read from the installed spamassassin rules files, but you can override the
# here. To see the list of tests and their default scores, go t
# http://spamassassin.apache.org/tests.html

# score SYMBOLIC_TEST_NAME n.n

# Speakers of Asian languages, like Chinese, Japanese and Korean, will almos
# definitely want to uncomment the following lines. They will switch off som
# rules that detect 8-bit characters, which commonly trigger on mails using CJ
# character sets, or that assume a western-style charset is in use.
#
# score HTML_COMMENT_8BITS 0
# score UPPERCASE_25_50 0
# score UPPERCASE_50_75 0
# score UPPERCASE_75_100 0

```

Förenkla hanteringen av dina webbsidor med

CMS

TEXT **PETER KINDSTRÖM** <4661>

Att skapa sina webbsidor i en vanlig texteditor är numera ganska förlegat. Utvecklingen har gått framåt och numera bör man nog fundera på att sköta webbsidorna med hjälp av ett program som är specialgjort för just detta.

VAD ETT CMS ÄR

På svenska kallar man det för innehållshantering, vilket kommer från det engelska uttrycket Content Management System (CMS). Som namnet antyder är det ett program för att främst hantera innehållet på webbsidor. Du som skribent kan alltså koncentrera dig på själva innehållet (text och bilder) och behöver inte fundera på kodning eller menyer, sådant sköter ditt CMS om.

Naturligtvis måste du först ställa in ditt CMS med rätt mallar och annat, men när detta en gång väl är gjort är det bara att fylla på med innehåll. Det är lite som att använda en ordbehandlare, först ställer man in sidstorlek, marginaler och fottext, sen skriver man själva texten och därefter får man hjälp med sidnumrering, innehållsförteckning och liknande!

HUR ETT CMS FUNGERAR

En principiellt viktig sak med ett CMS är att det separerar innehåll från utseende. Oftast sparas innehållet som (mer eller mindre) ren text i en databas, medan utseendet är en mall skapad av HTML och stilmallar (CSS). Uppgiften för ett CMS är att kombinera mall

med innehåll och presentera det som en snygg webbsida för besökaren.

Ett CMS ger även mervärde genom att ha funktioner som underlättar arbetet. Det är exempelvis vanligt att själva text- och bildhanteringen sker med WYSIWYG (What You See Is What You Get) som i en vanlig ordbehandlare. Bilder kan enkelt laddas upp, storleksförändras (kanske till och med beskäras) och placeras till vänster, höger eller centrerat via ett CMS.

Normalt är också att menyerna hanteras dynamiskt, dvs. när du lägger upp en ny sida så bestämmer du bara var i strukturen den ska skapas, sen ser CMS:et till att sidan syns i de menyer webbplatsen har. Ofta kan ett CMS också hantera gömda sidor (medan de är under bearbetning) och tidsstyrd publicering, dvs. att man kan bestämma när i framtiden en sida ska börja synas och eventuellt när den inte längre ska vara synlig för besökaren.

Många CMS har också möjlighet att ha flera redaktörer, ibland med olika rättigheter. På så sätt kan man vara många som sköter en webbplats och man kan även bestämma att en sida måste godkännas (oftast av någon annan) innan den får publiceras och blir synlig.

BYGG UT DITT CMS

Ofta är ett CMS utbyggbart med moduler av olika slag. När moduler installeras utökas funktionaliteten i ditt CMS. Vanligt är t.ex. att ha funktioner för länksamlingar, filnedladdning, nyheter och forum.

Om det inte redan finns inbyggt, kan en

modul kanske ge möjlighet för besökare att logga in på webbplatsen. Man kan då via CMS:et skapa användargrupper och begränsa tillgången till en del sidor så att bara vissa grupper kan se dem när de har loggat in.

Vanligen har ett CMS även nya mallar att ladda hem för att snabbt byta utseende på webbplatsen. Med en färdig mall får man ingen unik webbplats, men man kommer igång snabbt. I alla CMS kan du naturligtvis byta/ändra mallarna och skapa helt egna om du vill - med vissa CMS kan du till och med ha olika mallar på olika sidor.

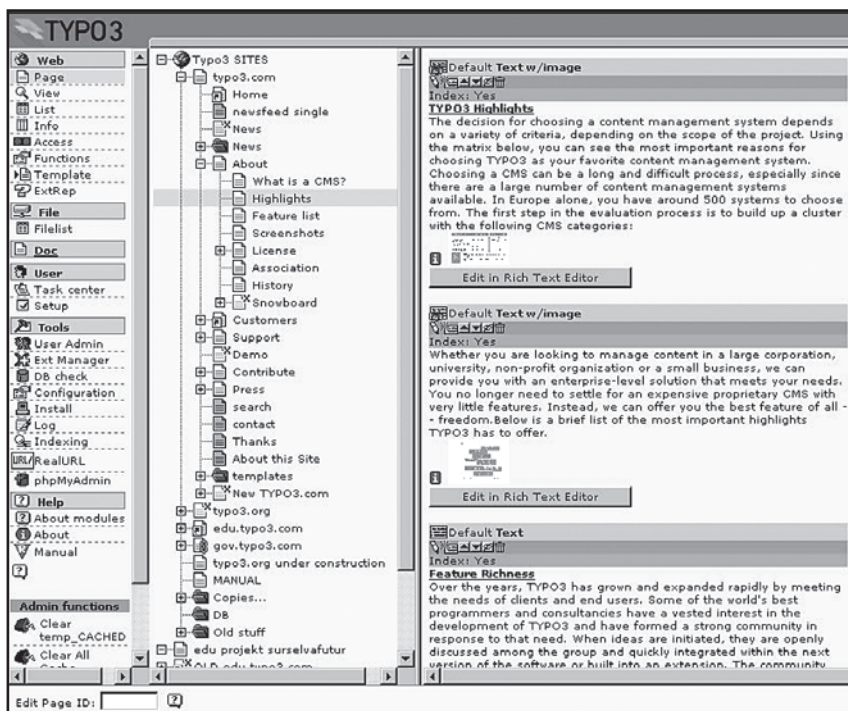
FÖR- OCH NACKDELAR MED CMS

Den stora fördelen med ett CMS borde vara ganska uppenbar vid det här laget. Du slipper koda själv, får hjälp med text- och bildhanteringen och får en hel del funktioner som hjälper dig. Du får också innehållet skilt från utseendet, vilket gör det enklare att snabbt och enkelt byta utseende på hela webbplatsen.

Det kan ju även finnas nackdelar med ett CMS. Exempelvis blir visningen av sidorna för besökare ofta långsammare när man använder ett CMS jämfört med att koda sidorna själv. Ett CMS kräver dessutom ofta mer av webbservern och man måste ha de rätta programmen installerade på den. Men Apache, PHP/Perl och MySQL eller MS SQL och IIS räcker långt.

Sen gör ju ett CMS att du blir mer beroende av andra. Har inte ditt CMS en viss funktion, så får du vara utan och blir koden som skapas ful är det inte mycket du själv kan göra åt det.

Länkar

[OpenSourceCMS](#)
 Här finns information och demo-versioner av de flesta fria CMS
www.opensourcems.com

[CMS Matrix](#)
 Låter dig jämföra upp till 10 olika CMS med varandra på en rad punkter.
www.cmsmatrix.org

[Joomla](#)
 En webbplats där du kan få mer information och ladda hem CMS:et.
www.joomla.org

[Drupal](#)
 Lite mer lättanvänt än Joomla, sägs det. Det ser i alla fall väldigt enkelt ut, det lilla jag har testat...
www.drupal.org

[Typo3](#)
 Min favorit. Dock avancerat med hög inlärningströskel.
www.typo3.com

Typo3 är artikelförfattarens egen favorit.

Väljer du ett CMS med öppen källkod finns den teoretiska chansen att rätta felen själv, men man måste oftast vara mycket duktig för att lyckas.

HUR MAN VÄLJER CMS

Vilket CMS som passar just dig är svårt för mig att avgöra, men några råd ska jag försöka mig på. Först och främst är det grundförutsättningarna som styr, alltså den server du har. Linux, Mac eller Windows spelar mindre roll, men vilken webbserver du har påverkar mycket. Jag vet att det finns många CMS till webbservern Apache, men hur det är till Microsofts IIS eller andra webbservrar känner jag inte till. Å andra sidan fungerar Apache på alla operativsystem samt är både gratis och bra, så varför inte välja den?

Sen kan databasen och programspråket med vilket man skapat CMS:et spela roll. En annan sak som påverkar är om du kan något programspråk, då kan det vara lämpligt att välja ett CMS skrivet i detta språk då det troligen ger fördelar i framtiden. I övrigt måste du förstås ha tillräckligt bra hårdvara (vilket sällan är något problem) och de versioner av webbserver, databas och programspråk som krävs av respektive CMS.

Det som sen bör styra valet är vilka behov du har. Vill du ha stora möjligheter att ställa in detaljer eller ska det vara snabbt och enkelt att använda? Vill du göra mallar själv eller ska

det finnas många färdiga att välja bland? Vilka finesser behöver du? Vad tror du behövs framöver, kommer webbplatsen att växa och/eller ska du ha flera stycken?

Några direkta råd är svårt att ge. Det viktiga är nog att du tar dig tid att fundera och inte glömmer att tänka på morgondagens behov. Det vore ju trist att en vacker dag inse att du inte kan bygga ut webbplatsen för att en funktion saknas i ditt CMS...

MÅNGA CMS ATT VÄLJA BLAND

Det finns en mängd CMS att välja mellan, både kommersiella och fria (öppen källkod). Jag har dålig koll på de kommersiella, men det finns ingen anledning att betala för att få ett fullgott CMS. Oftast räcker det med att leta bland de fria alternativen.

Bästa stället att leta på är nog OpenSourceCMS. Där hittar man information och demoversioner av de flesta fria CMS av betydelse. När jag skriver detta finns det över 40 CMS att läsa om på deras webbplats!

Jag har inte själv testat så många CMS, därför kan jag tyvärr inte ge några bra rekommendationer. De jag hört talas om är främst Drupal och Mambo. Drupal verkar vara ganska enkelt att använda, jag har testat det lite. Bakom Mambo står ett företag och tydligen blev de oense med utvecklarerna för nu har ett gäng utbrytare fortsatt utveckla en egen variant av CMS:et som heter Joomla. Joomla har jag också testat att installera (hos

ABC-klubben) och det var väldigt användarvänligt, snyggt och enkelt. Mitt enda problem var att jag saknade en överblick över webbplatsens struktur, det är kanske en vanesak men jag trivdes inte med det.

Mitt sista och bästa tips är Typo3! Det är det CMS jag själv använder och tycker fungerar bra. Jag måste dock utfärda en varning för att Typo3 är svårt att komma igång med. Det är ett CMS där du har nästan obegränsade möjligheter, men det gör samtidigt att det blir mycket komplext. Har man dock tiden och intresset så kan det löna sig när man sen vill utveckla sin webbplats med fler sidor och funktioner.

FUNDERA OCH PROVA INNAN BESLUTET

Nu har jag inte så mycket mer fakta att komma med. Det är istället dags att du själv börjar fundera på om ett CMS kan vara något att ha för egen del. Om du tror det ska du ta god tid på dig och ta reda på behovet och testa några olika CMS. För när du väl börjat skapa information är det inte så lätt att bara byta CMS. Något standardsätt att flytta information mellan olika CMS finns inte så vitt jag vet...

Medan du funderar kan du ta en titt på sidorna jag listat i länkrutan ovan, där kan du få mer information om några av de alternativ som finns.

ABC

SQL

Databashantering med Microsoft SQL Server

TEXT **JOHAN KULLBERG** <5644>

I ABC-klubbens datormiljö ingår relationsdatabashanteraren Microsoft SQL Server. Jag tänker här berätta hur du kan använda den för att lagra data, utan att i onödan gå in på relationsdatabasteori.

I korthet innebär en relationsdatabas att du lagrar dina data i olika tabeller. Det är inte konstigare än att lagra olika saker i olika filer, eller olika saker i olika Excel-ark osv. Du kan om du vill betrakta tabellerna som filer om du tycker det känns enklare - att databashanteraren sedan inte lagrar dem på det sättet är dess eget problem.

Det finns mängder med litteratur om SQL Server, samt massor av information på Microsofts webbplatser och andra fristående webbplatser. Börja till exempel på msdn.microsoft.com/library/en-us/dnanchor/html/sqlserver2000.asp. Lagg märke till att det finns mer än en version av SQL Server. Den senaste, som vi nu kör på klubben heter SQL Server 2005, men SQL Server 2000 är fortfarande den mest använda. Det jag beskriver fungerar på både 2005:an och 2000. På webbplatser kan du även stöta på referenser till SQL Server 7 och kanske till och med 6.5 någonstans. Det är äldre versioner som fortfarande kan användas på vissa håll.

SÄTTA UPP EN DATABAS

Hos ABC-klubben måste du först beställa en egen databas i Windows-miljön, och för att kunna göra det så måste du först ha ett konto där. Gå till windows.abc.se > Kontoansökan för att beställa konto om du inte redan har ett. När du fått Windows-

konto, gå till windows.abc.se > Ansökan om tjänster (under rubriken "Tjänster"). Du behöver logga in med ditt Windows-konto för att komma vidare. För att beställa en databas, kryssa bara för SQL 2000 databas. Serveradministratören kommer att skapa en databas som heter m5644, om ditt medlemsnummer är 5644. Det är snart dags att börja skapa dina första tabeller!

GRUNDLÄGGANDE OM TABELLER

Tanken med en relationsdatabas är att varje tabell innehåller information om något specifikt. Vi kan ta en enkel adressbok som exempel - du vill lagra namn, adress och telefonnummer för dina bekanta. I enklaste fallet behövs bara en tabell med kolumnerna "Namn", "Adress" och "Telefonnummer". Vad händer då om någon har både fast telefon och mobiltelefon? I så fall skulle tabellen antagligen bli så här:

Namn	Adress	Telefonnummer
Nisse	Skogstorpet 1	0491-12345
Nisse	Skogstorpet 1	070-123456
Petra	Prästgården 2	0494-12345

Vi har alltså tvingats lagra adressen två gånger - och det är just sådan dubbellagring som man strävar efter att undvika när man utformar en relationsdatabas! Att utforma sina tabeller så att man aldrig behöver dubbellagga någonting kallas normalisering och är en del av relationsdatabasteorin. I det här enkla exemplet innebär normalisering att vi istället skapar två tabeller:

Tabellen NamnAdress:

Namn	Adress
Nisse	Skogstorpet 1
Petra	Prästgården 2

och tabellen NamnTelefonnummer:

Namn	Telefonnummer
Nisse	0491-12345
Nisse	070-123456
Petra	0494-12345

Om jag då endast söker i den förra, får jag bara namn och adresser precis som den senare bara ger namn och telefonnummer. För att få reda på allt om Nisse måste jag alltså säga "ge mig informationen i NamnAdress och NamnTelefonnummer för Nisse". Som vi ser är det namnet som förenar de två tabellerna, och vi kommer senare att titta på hur man läser ut information ur flera tabeller som hör ihop.

Vi kan också se att varje namn bara förekommer en gång i NamnAdress. Om det alltid är så i den tabellen så säger man att den kolumnen är primärnyckel för NamnAdress. På samma sätt är kombinationen av namn och telefonnummer primärnyckel för NamnTelefonnummer. Att alltid ha en primärnyckel är ett av relationsdatabasteorins fundament.

OLIKA GRÄNSSNITT FÖR ATT ARBETA MED DATABASEN

Det är nu dags att skapa dessa två tabeller i praktiken, men först något om hur man pratar med databashanteraren.

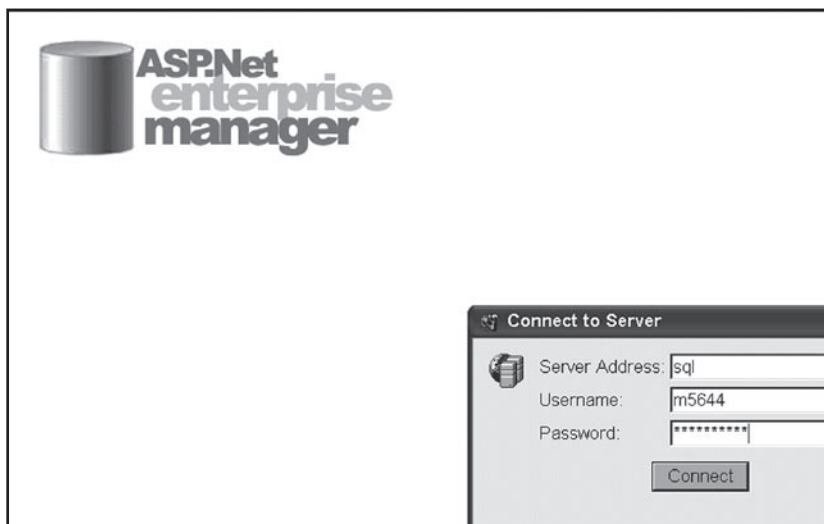

Bild 1.
Inloggning i ASP.net Enterprise Manager

Ute i verkligheten har man ofta en applikation skriven i t.ex. Java, Visual Basic.Net eller något annat språk. Det kan vara en komplex applikation som ett försäkringshanteringssystem, ett lagersystem eller vad som helst. Självt jobbar jag just nu med Internet-baserade pokerbord som har SQL Server under den gröna bordsduken. Vi som jobbar med att administrera själva SQL Server med innehåll använder oftast Microsofts professionella verktyg, framför allt Enterprise Manager och Query Analyzer för SQL Server 2000 och Management Studio för 2005:an. Skulle du ha någon av dem hemma så kan du tyvärr inte använda dem mot ABC-klubbens SQL Server-miljö.

Där har vi istället en lite enklare, men hyfsat snygg, öppen-källkod-applikation som heter ASP.net Enterprise Manager. Den finns på windows.abc.se/sqlentman.asp (ange "sql" som serveradress samt det användarnamn med lösenord som du fick när databasen skapades - det här är inte samma sak som ditt Windowskonto!). Med den kan du enkelt skapa tabeller, stoppa in data, ändra tabeller, ändra i data med mera utan att kunna en enda SQL-instruktion. I bakgrunden utförs detta genom att instruktioner i språket SQL (Structured Query Language), eller rättare sagt Transact-SQL som är SQL Servers utökning av språket, skickas till SQL Server. Du kan utföra allt som ASP.net Enterprise Manager kan, och mycket mer, genom att skriva SQL-instruktioner. I den här artikeln gör vi allt den vägen.

Börja med att starta ASP.net Enterprise Manager med länken ovan. Inloggningsbilden

ser ut som i bild 1 ovan. Du når dialogen för att ge SQL-satser genom att trycka på knappen som är inringad i bild 2 nedan. Du kan faktiskt byta ditt SQL-lösenord med just SQL, men var försiktig - om något blir fel så att du inte kan logga in sedan så måste du be klubbens SQL Server-administratör om hjälp (kontaktinformation finns på windows.abc.se):

EXEC sp_password 'gamla', 'nya'

Ersätt gamla med det gamla lösenordet och nya med det nya. Var noga med små och stora bokstäver.

Längst till vänster i ASP.net Enterprise Manager finns de databaser som du har rättighet att komma åt. Utforska gärna olika knappar och funktioner. Jag hoppas att snart få tid att skriva en enkel manual som förklarar alla olika funktioner.

SKAPA TABELLER

SQL är ett stort område så jag kan bara ta upp grunderna i den här artikeln. Läs gärna mer om syntaxen för alla olika SQL-instruktioner på exempelvis Microsofts webbplats.

För att nu skapa tabellen NamnAdress behöver vi slå ett SQL-kommando för att göra detta, så här:

```
CREATE TABLE NamnAdress (
    Namn varchar (50) NOT NULL ,
    Adress varchar (50) NOT NULL )
```

Det här betyder "skapa en tabell med namn NamnAdress, den skall ha kolumnerna Namn och Adress. Båda dessa skall vara teckensträngar om max 50 tecken, och ingen av dem får vara blank (NOT NULL)." I övrigt finns massor med andra saker i CREATE TABLE-syntaxen som utelämnas i detta exempel. SQL Server kommer då själv att välja dessa. Du kan till exempel styra var

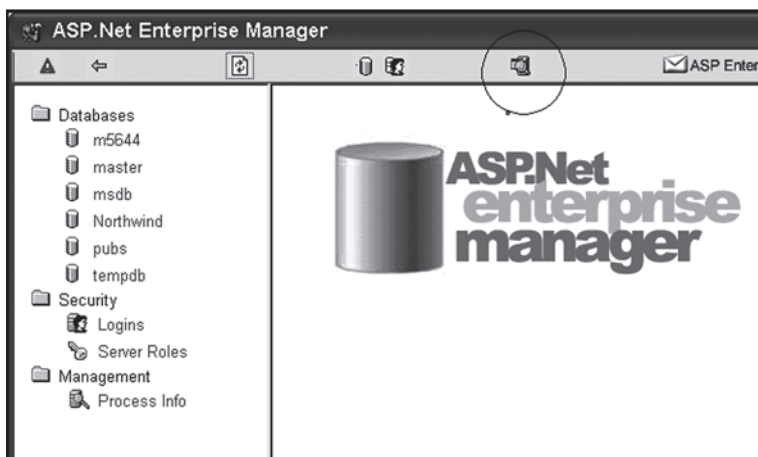

Bild 2. ASP.net Enterprise Manager

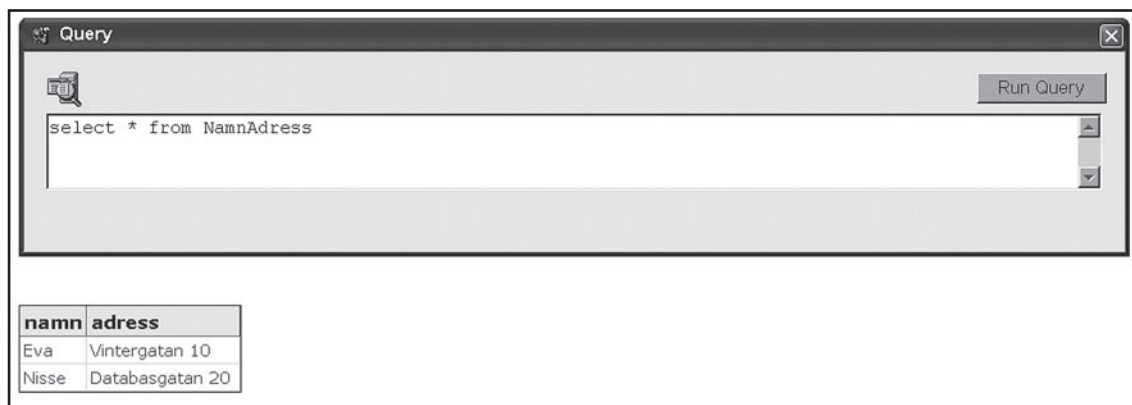

Bild 3.
Resultatet av en select-sats

någonstans en tabell skall lagras, för att ta ett exempel, men detta är bortom denna artikels horisont. Du kan också behöva tala om vem som äger tabellen, vilket kan bli viktigt om andra användare skall kunna komma åt dina saker.

Skapa på samma sätt den andra tabellen:

```
CREATE TABLE NamnTelefonnummer (
  Namn varchar (50) NOT NULL ,
  Telefonnummer varchar (20) NOT NULL )
```

I relationsdatabasteorin talas det mycket om det här med NULL. NULL betyder inte noll eller en tom sträng, utan just "ingenting", "okänt". I god relationsdatadesign brukar ingå att aldrig tillåta NULL, men i praktiken brukar man behöva det ibland. Använd det dock restriktivt!

DEFINIERA PRIMÄRNYCKLARNÄ

Nu vill vi även tala om vad som unikt identifierar varje rad i våra tabeller genom att skapa det jag tidigare kallat primärnycklar. Som jag skrev ovan under "Grundläggande om tabeller" så skall värdena i kolumnen Namn vara unika för varje rad i tabellen NamnAdress. På samma sätt skall kombinationen av värdena Namn och Telefonnummer vara unika i NamnTelefonnummer. SQL Server tillåter visserligen att man avviker från regeln att alltid definiera primärnyckeln för en tabell, och det är just det våra SQL-satser nyss åstadkom. De har ju bara skapat två tabeller med vissa kolumner, men inget i parametrarna handlade om primärnycklar. Det fixar vi nu med dessa två SQL-satser (kör en i taget):

```
ALTER TABLE NamnAdress ADD
```

```
CONSTRAINT PK_NamnAdress PRIMARY
KEY CLUSTERED
( Namn)
```

```
ALTER TABLE NamnTelefonnummer ADD
CONSTRAINT PK_NamnTelefonnummer
PRIMARY KEY CLUSTERED
( Namn, Telefonnummer )
```

En primärnyckel är ett exempel på en s.k. Constraint, därav det ordet i syntaxen - en begränsning av värdena i kolumnerna på något sätt. Två andra exempel på constraints är regler som säger att om det och det sker med ett värde i kolumnen så skall också det och det utföras, samt defaultvärden som sätts in i händelse av att inget värde anges för en kolumn när man lägger in data (vilket annars skulle resultera i det som kallas NULL).

Strängarna PK_NamnAdress och PK_NamnTelefonnummer är namn på våra begränsningsregler. Precis som SQL Server själv föreslår så använder jag "PK_" för att markera att de är av typen Primary Key.

I VILKEN ORDNING LIGGER RADERNA EGENTLIGEN?

Ordet Clustered ovan betyder att tabellen fysiskt skall ligga i ordning efter kolumnen eller kolumnerna. Vid stora datamängder är det viktigt att tabeller ordnas på rätt sätt av prestandaskäl.

När du hämtar data ur tabeller (som vi strax skall göra) kan du som grund inte vara säker på i vilken ordning du får dem. Det är en av principerna i relationsdatabasteorin. Om du dock "klustrar" tabellen som vi nyss gjorde, eller talar om specifikt i SQL-satsen för att hämta rader att de skall komma i en viss ordning så blir det förstås på det viset.

STOPPA IN DATA

Skapa några poster i tabellerna genom att ge dessa SQL-satser en i taget:

```
insert into NamnAdress (namn,adress)
values('Nisse','Databasgatan 20')
```

```
insert into NamnAdress (namn,adress)
values('Eva','Vintergatan 10')
```

```
insert into NamnTelefonnummer
(namn,telefonnummer)
values('Nisse','0491-12345')
```

```
insert into NamnTelefonnummer
(namn,telefonnummer)
values('Nisse','070-1234567')
```

```
insert into NamnTelefonnummer
(namn,telefonnummer)
values('Eva','0499-12345')
```

Det går att förenkla insert-syntaxen ännu mer, men jag tycker det är snyggt och förklarande att ange kolumnnamnen i parentesen efter tabellnamnen. Det finns förresten sammanhang när man måste göra det. Prova gärna att upprepa någon av dessa insert-satser, utan att förändra den - de primärnycklar vi tidigare definierat skall omöjliggöra att två poster med samma data i nyckelkolumnerna kan lagras.

SÖKA DATA

Nu vill vi se efter att informationen verkligen kommit in:

```
select * from NamnAdress
```

och sedan

```
select * from NamnTelefonnummer
```

Resultatet från den första skall se ut som i bild 3 till vänster. Det här är den allra enklaste formen för select-satsen. Asterisken betyder "ge mig alla kolumner som finns". Som jag redan nämnt så innebär "select" i sig inte att resultatraderna sorteras - vi har dock tidigare valt att lagra tabellerna sorterade rent fysiskt, men det går att sätta ur spel, till exempel så här:

```
select * from NamnTelefonnummer  
order by Telefonnummer
```

Vi kanske bara vill se telefonnummer, inga namn, och bara för dem vars namn börjar på "Ni" ? Gör då så här:

```
select telefonnummer from  
NamnTelefonnummer  
where namn like 'Ni%'
```

Vi kan alltså rada upp olika kolumnnamn efter ordet "select", och vi kan skriva dem i den ordning vi vill se kolumnernas innehåll. Med hjälp av "where" kan vi göra hur komplicerade selekteringar som helst. "Like" är bara ett exempel på alla de villkor som finns. Det går dessutom att hantera delar av teckensträngar som vår Namn-kolumn på många andra sätt. Allt som går att göra med "Select" är en historia i sig - slå upp på Microsofts webbplats!

Vårt exempel har två tabeller som hänger ihop. Vi skall avsluta Select-genomgången genom att med en enda "Select" plocka data ur båda tabellerna. Ge oss både adress och telefonnummer för Eva! Vi vill se telefonnumret sist i varje rad.

```
select na.namn , na.adress,  
nt.telefonnummer  
from NamnAdress na,  
NamnTelefonnummer nt  
where na.namn = 'Eva' and na.namn =  
nt.namn
```

Börja med att analysera "From". Skälet till att jag skapar smeknamn för tabellerna (na och nt) är att jag slipper knappa in så mycket. Vi behöver nämligen ange vilka kolumner i "Select" som skall tas från vilka tabeller, åtminstone vad gäller Namn-kolumnen som

ju finns i båda. Det brukar anses snyggt att alltid ange vilka kolumner som kommer från vilken tabell, även då det är självklart.

Det som skapar relationen mellan tabellerna är det sista "Where"-villkoret, "na.namn = nt.namn". Detta kallas för att man gör en join mellan tabellerna, och det finns flera sorters join. Det här är den enklaste och gissningsvis den mest använda.

I verkligheten är tabeller ofta sammanlänkade via kolumner som är primärnycklar, som i exemplet Namn-kolumn. Man säger här att ur tabellen NamnAdress synvinkel är Namn-kolumnen i NamnTelefonnummer en främmande nyckel, foreign key. De flesta databashanterare har stöd för att definiera sådana kopplingar. En finess med det är att SQL Server då själv kan kontrollera att vi t.ex. inte tar bort en person ur NamnAdress så länge som det finns telefonnummer för personen i NamnTelefonnummer. Jag kommer in på detta senare när jag tar upp borttagning av data.

SAMTIDIGA ANVÄNDARE

Tänk om en annan användare lägger till nya poster i tabellen samtidigt som jag kör mina select-satser, ändrar i poster, eller kanske tar bort rader? Kommer jag att se en ny rad, eller en borttagen? SQL Server hanterar detta med s.k.lås, liksom de flesta databashanterare. Medan ditt SQL-kommando för att läsa data arbetar, kan ingen annan ändra i samma data. Däremot kan en annan användare också läsa det. Omvänt, när den andra personen får möjlighet att ändra i tabellinnehållet (efter att din läsning är färdig) låser den de tabeller som behövs så att du inte kan göra en ny läsning under tiden - ditt SQL-kommando kommer att "hänga" tills det får tillgång till vad det behöver.

Ett "moment 22"-läge som kallas deadlock kan uppstå om flera samtidiga användare behöver lås som kolliderar med varandra. Situationen beror på att en av användarna inte kan komma vidare förrän någon av de andra släppt sitt lås, och de andra väntar i sin tur på att den första skall bli klar. SQL Server eller någon person som är systemadministratör måste då gripa in och kasta ut en av användarna. Deadlock uppstår knappast i mindre sammanhang utan där applikationer utför mer komplexa sökningar och uppdateringar. Genom att programmera

applikationerna på rätt sätt kan deadlock-lägen undvikas.

ÄNDRA I DATA

Du kan förstås ändra i tabellernas data. Ändra t.ex. ett av Nisses telefonnummer så här:

```
update NamnTelefonnummer  
set telefonnummer = '0491-23456'  
where namn = 'Nisse' and  
telefonnummer = '0491-12345'
```

Om du inte anger det andra delvillkoret så säger du att alla Nisses telefonnummer skall vara '0491-23456'. Vi har dock sagt att det som unikt identifierar varje rad i den här tabellen är både namn och telefonnummer. Detta innebär att inga dubletter kan förekomma av kombinationen namn och telefonnummer. Uppdateringen är alltså omöjlig, och kommer att ge ett felmeddelande.

Så här kan du ändra alla telefonnummer till internationell nummerangivelse:

```
update NamnTelefonnummer  
set telefonnummer = '+' + 46 + substrin  
g(telefonnummer,2,len(telefonnummer)-1)
```

Verifiera sedan att det blev rätt med:

```
select * from NamnTelefonnummer
```

TA BORT SAKER OCH TING

För att avrunda skall jag visa hur man tar bort rader i tabeller, och även nämna något om loggning av förändringar i förbifarten.

För att ta bort Nisses alla telefonnummer:

```
delete from NamnTelefonnummer  
where namn = 'Nisse'
```

För att ta bort allt ur NamnAdress:

```
delete from NamnAdress
```

Om vi nu har genomfört bägge dessa borttagningar så kommer fortfarande Evas telefonnummer att ligga kvar i NamnTelefonnummer, men inget spår finns kvar av henne i NamnAdress. Det är kanske inte så noga i vårt lilla exempel, men antag att vi har en databas som bilregistret - i en tabell har vi alla bilmodeller som finns (Volvo Amazon, Volkswagen 1200 osv), i en annan

tabell lagrar vi vilka bilmodeller som personer äger. Vi kan då ta bort en person ur den andra tabellen om personen säljer alla sina bilar, men vi kan antagligen inte bara ta bort en bilmodell ur den första tabellen, så länge någon person äger en sådan.

Situationen behöver hanteras på något sätt - antingen måste vi låta SQL Server vägra denna borttagning, automatiskt låta den ta bort de relevanta personerna också, eller programmera fram någon annan lösning. För att SQL Server skall uppmärksamma att det inte bara går att ta bort hur som helst när tabeller hänger samman så här måste man ha berättat för SQL Server att det finns en relation mellan tabellerna genom att definiera främmandenycklar, som jag tidigare nämnt.

EN ENKEL APPLIKATION

Hur pratar egentligen olika applikationer med databasen? Låt oss ta ASP-koden bakom mitt eget enkla SQL-gränssnitt ***windows.abc.se/m5644/ABCSQL.btm*** som ett exempel. Den ser ut som i rutan till höger. Använd den gärna att bygga vidare på! Dina ASP-filer, HTML-filer och liknande skall ligga under ditt Windows-konto i katalogen "public_html". Läs också Detlef Hahns ASP-skola som finns på windows.abc.se under rubriken "Windows skola".

AVSLUTNINGSVIS...

I den här artikeln har jag berättat om grunderna i SQL, tillämpade på Microsofts databashanterare SQL Server 2005.

Laborera gärna med ASP.net Enterprise Manager, tryck på knapparna i det så hittar du snabbt funktioner för att skapa tabeller, stoppa in data i dem, och söka efter data. Det är lättanvänt och självförklarande, men kom ihåg att det som ser ut som Windows-fönster inne i applikationen inte är riktiga, flyttbara fönster. Däremot kan du stänga dem med kryssrutan uppe till höger.

Jag hoppas att snart hinna skriva en enklare manual som skall nås från verktyget.

Hur pratar förresten ASP.net Enterprise Manager med databashanteraren? Jo, den ger SQL-instruktioner precis som vi gjort nu en stund - någon annan väg finns inte!

```
<html>
<body>

<%
<!-- #Include file="ADOVBS.INC" -->

On Error Resume Next

    sqlu = trim(request.form("sqluser"))
    sqlp = request.form("sqlpwd")
    sqld = trim(request.form("sqldb"))
    if sqld = "" then
        sqld = sqlu
    end if

    sql = request.form("sqlcmd")
    response.write "<p><b>SQL string is: </b>" & sql

    connstr = "DRIVER={sql server};SERVER=sql;DATABASE=" & sqld & ";UID=" &
    sqlu & ";PWD=" & sqlp

    set rs = Server.CreateObject("ADODB.Recordset")
    rs.Open sql, connstr

    printflag = "1"

    response.write "<p>" & err.description
    response.write "<p> Error code: " & err.number & "<p><hr>"

    response.write "<table border=1>"
    if err.number = 0 then
        if printflag = "1" then
            if rs.state <> 0 then

                do until rs.eof
                    response.write "<tr>"
                    for each field in rs.fields
                        response.write("<td><b>" & field.name & "=</b></td><td>" &
rs(field.name) & "</td>")
                    next

                    rs.movenext
                    response.write "</tr>"
                loop
            end if
        end if
    end if

    response.write "</table>"

    rs.close
    set rs = Nothing

%>

</body>
</html>
```

ABC

I huvudet på en ABC80

TEXT **HENRY JOHANSSON <4191>**

Hej, jag heter ABC-80 och tillbringar numera min pensionärstid i en garderob som jag längtar ut från när jag tänker på den gamla goda tiden.

Jag kom ut i arbetslivet för cirka 20 år sedan. Min första anställning fick jag på ett bilföretag, där skulle jag hjälpa till med att hålla koll på avdelningen för påbyggnationer av lastbilar och flaktillverkning. Min arbetsplats, med bland annat bandsåg, hyvlar och svetsrök, var inte den mest idealiska för en dator så det syntes inte alltid vilken tangent som var vilken. På personbilsverkstaden fanns det en kille som jag fick hjälpa med verkstadsstatistik och diverse register.

Nu till historien.

Försäkringsbolaget Skandia hade många kunder från firman och skickade regelbundet dit sin interna tidning. I ett nummer fanns det en pristävling med klurigheter. En uppgift handlade om den engelske skolgrabben som skrev hem och önskade mer pengar. Diverse fina priser hägrade. Jag fick generera en lösning som skickades in med önskemålet att om jag kom på prisplats så skulle det sitta bra med en DISKTRASA och eventuellt

rengöringsmedel till mitt tangentbord.

Följande svar skickades in så som det såg ut på skärmen (om någon är intresserad av vad som hände bakom kulisserna så har jag det kvar i minnet):

Engelske skolgrabben som skrev
hem efter mer pengar

SEND
+MORE
MONEY

Tryck för lösning
Var god dröj
9567
+1085
10652   1267 jämförelser
gjorda på ca 20 sek.

Hjälp till lösning

M=1 Minnessiffra, alltså högst 1.

S=9 Eftersom S+M genererar minnessiffra.

O=0 S+M=10 alltså är O lika med noll.

0, 1 och 9 klara, siffrorna 2-8 får jämföras.

När en månad hade förflutit kom chefen ut på verkstaden och slängde ett Skandiakuvert på skrivbordet innehållande 2:a priset med orden "va i he-vv---t är det här!!!!".

Brottet är numera preskriberat. Jag hoppas att chefen kommer ihåg det hela med ett leende och att Skandia kanske tänker på andra (pris)tävlingar.

ABC

mitt OS

Häng med när Peter Nermander <8130> går igenom ett av sina operativsystem, och förklarar vad som finns bakom det system vi hört benämnas...

Debian

Egentligen borde artikeln kanske heta *Ett av mina OS* eftersom Debian inte är det enda OS jag kör, men artikeln är i alla fall tänkt att handla om Debian.

Debian är en Linuxdistribution. Precis som de flesta andra Linuxdistributioner så består den av en Linux-kärna och ovanpå detta en massa annan programvara. Då de flesta Linuxdistributioner har samma programvaror ovanpå sin kärna ser man som användare inte särskilt stor skillnad mellan dem. (Egentligen är det lite fel att säga att Debian är en Linuxdistribution, Debian finns nämligen även med BSD-kärna och med Hurd-kärna, men vi krånglar till det lite för mycket om vi ska dra så skarpa gränser.)

Formellt sett finns det inget som hindrar att den som skapar en Linuxdistribution använder en Linux-kärna och sen skriver egen, icke fri, programvara ovanpå detta. Det skulle dock innebära otroligt mycket arbete så istället väljer Linuxdistributörerna att i stor utsträckning använda fri programvara. Mycket av programvaran i en distribution kommer till exempel från GNU-projektet (se faktaruta).

Vad skiljer då Debian från andra Linuxdistributioner? Jag tänkte försöka beskriva det genom tre huvudpunkter:

Vad som ingår i distributionen

Hur det som ingår fungerar, självt och

tillsammans med det andra

Hur det som ingår är paketerat, inte bara tekniskt utan även funktionellt

VAD INGÅR I DEBIAN SOM SKILJER DET FRÅN ANDRA SYSTEM?

Svaret är kort och gott *Fri programvara*. Men Debian innehåller **enbart** fri programvara. Inget annat. Många andra distributioner innehåller programvara som inte uppfyller Debians riktlinjer för fri programvara, men Debian tar alltså inte med sådant. Även om det skulle vara tillåtet enligt programvarans licens att inkludera den så vill Debian inte ha den med om den inte uppfyller riktlinjerna för fri programvara.

Detta brukar av många anses som en svaghet hos Debian, eftersom det innebär att en del populära program inte ingår. Men bara för att icke-fri programvara inte ingår betyder det inte att den inte går att installera och köra. Tvärtom så finns det många som tillhandahåller färdiga paket som går att installera under Debian.

Debian har till och med själva en infrastruktur för att tillhandahålla programvara som inte uppfyller riktlinjerna. De har arkiven *non-free* och *contrib* som ofta finns tillgängliga från deras speglar. Applikationerna där stöds dessutom av deras felrapporteringsystem.

Huvudarkivet, det som innehåller enbart fri

programvara, innehåller dessutom över 15000 olika paket, så det råder inte direkt någon brist på applikationer. Tvärtom är Debian en av de största distributionerna.

Detta med enbart fri programvara är dessutom ett viktigt ideologiskt ställningstagande. Debian drivs också som en helt idéell organisation, många andra distributioner har företag bakom sig (som ju med största sannolikhet har ekonomiska skäl bakom sin distribution). Detta innebär att det inte finns någon som kan lägga ner eller göra om Debian om det slutar vara lönsamt eller om företaget ändrar inriktning (jämför till exempel med Red Hat/Fedora Core). Den andra punkten är en av Debians stora styrkor, och kan anses vara kärnan i Debian, men brukar även kunna ses som en svaghet av de som ogillar Debian.

POLICY SÄKRAR KVALITÉTEN

Debian har ett omfattande kvalitetssystem. De ställer stora krav på att allt som ingår i Debian skall fungera bra, och fungera bra ihop. Debians kvalitetsmanual kallas för *Policy* och finns att läsa på deras webbplats. Exempel på dessa stränga krav är att om ett program saknar en man-sida (manualsida som kan läsas med kommandot `man`) så klassas det som en bugg och programmet räknas inte som färdigt. Likaså om programmet under

installationen kräver någon annan åtgärd från användaren än en dialogruta genom debconf-systemet (Debians konfigureringsystem). Man ska alltså inte behöva ändra manuellt i någon konfigurationsfil för att ett installerat program skall bli körbart.

Brott mot policy räknas som kritiska (release-critical) buggar. **Detta är en av de viktigaste kärnpunkterna med Debian.** Ett program som inte uppfyller policy kommer alltså inte med i Debian. Detta oavsett om programmet går att installera och köra helt utan funktionsbuggar.

Fördelen med detta är såklart att man alltid kan lita på att ett Debian-paket uppfyller dessa kriterier. Jag läste nånstans frågan *I vilket annat operativ kan man installera en fullt fungerande sendmail (med SASL, TLS och fungerande certifikat) så enkelt som kommandot "apt-get install sendmail"?*

Att Debian ställer dessa hårda krav gör att det ibland tar lång tid mellan nya utgåvor och att det kan vara svårt att köra den allra senaste versionen av den programvara man vill köra. Det är dock inte en helt olöslig situation eftersom det till viss del går att blanda program från stable, testing och unstable (se faktarutan om versionerna). Att Debian enbart innehåller fri programvara och dessutom håller hög kvalitet har gjort att väldigt många andra distributioner baserar sig på Debian. Några kända exempel är Corel

Linux, Knoppix och Ubuntu.

Debian finns också för ett väldigt stort antal plattformar. Alla paket i Debian kompileras automatiskt för ett tiotal olika processorarkitekturer. Om ett paket inte går igenom denna kompilering så accepteras det inte för stable.

Vissa mjukvaruprojekt gör inte ens någon egen kontroll av att deras nya versioner fungerar på alla plattformar utan förlitar sig på att Debian gör kontrollen.

PAKETSISTEM SOM UNDERLÄTTAR

Den tredje punkten hänger ihop lite grann med tvåan. Allt som ingår i Debian är paketerat med deras paketsystem enligt Debians policy.

Debians paketsystem har flera starka sidor. Det går nästan lika lätt att installera ett färdigkompilerat paket (som dessutom finns för en massa olika arkitekturer) som att installera ett källkodspaket och kompilera själv.

Debians paketsystem håller reda på konflikter och beroenden mellan alla paket och försöker lösa dessa själv. Om du skall installera ett program så hämtar Debian automatiskt allt som behövs för att du skall kunna köra det.

Dessa beroenden är dessutom på flera olika nivåer. Det finns inte bara *depends* (behöver)

utan även *suggests* (föreslår), *enhances* (förbättrar) och *pre-depends* (behöver ha det redan installerat).

Paketsystemet tillåter dessutom att du blandar paket från stable, testing och unstable, så länge det går (ibland kan det finnas konflikter mellan olika dynamiska funktionsbibliotek, libraries, som gör att det inte går att blanda hur som helst).

Debians kvalitetsmanual, deras policy, ställer hårda krav på hur lätt ett paket skall vara att installera, uppdatera och avinstallera. Detta gör att det går otroligt smidigt att uppdatera en Debianinstallation. Det går utan problem att uppdatera mellan olika utgåvor (releaser) utan att behöva göra om hela installationen. Debian installerar man **en** gång, sen uppdaterar man bara. De som har försökt göra detsamma med Red Hat eller SuSE vet att det inte alltid är så lätt.

Jag skrev tidigare att det även går att installera icke-fri programvara under Debian om den bara är paketerad för densamma. Tekniskt sett är ett sånt tredjepartspaket ett Debian-paket (det går att installera och köra under Debian, med hjälp av dess pakethantering), men ofta inte kvalitetsmässigt (ingen från Debian har ju granskat det enligt deras policy). Man får alltså i såna lägen vara beredd på att installation och uppdateringar kanske inte går lika smidigt som om paketet hade uppfyllt

Fritt, inte gratis

För oss svenskar är det inte så svårt att förstå skillnaden mellan "fri" och "gratis". På engelska heter dock bägge sakerna "free" vilket gör att många ofta tror att "free software" är detsamma som "gratis programvara". Så är det alltså inte.

Om namnet "Debian"

Många uttalar Debian fel eftersom de inte vet ursprunget till namnet. Debian skapades av Ian Murdock 1993. Ian's fru hette Debra. Debra och Ian, Deb och Ian, Debian. ("däbb-iijan" alltså, inte "dibi-jann")

Länkar

www.debian.org

www.linux.org

www.gnu.org

deras policy.

Många paket som uppfyller Debians policy är dock utgallrade från Debian enbart på grund av sin licens. Dessa paket tillhandahålls av Debian under kategorierna *non-free* och *contrib*. Debian inkluderar dem inte själv men ger sina användare möjligheten att själv avgöra om licensen är acceptabel eller inte.

Utöver sin policy har Debian också ett *Socialt kontrakt*, se faktaruta, som styr deras målsättning. Riktlinjerna för fri programvara är en del av detta sociala kontrakt. Debians policy och deras sociala kontrakt är de ideella skälen för att välja Debian. Debians kvalitet, hantering av säkerhetsuppdateringar och smidighet vid administrering är de praktiska skälen.

Slå ett slag för friheten, välj Debian.

ABC

GNU is Not Unix

GNU is Not Unix började som ett projekt för att skapa ett fritt operativsystem som var lika bra som Unix. Anledningen var att man ville att programvara skulle vara fri, men Unix ägdes av ett företag (på den tiden AT&T) som ville ha betalt för det.

Några kända GNU-program är C-kompilatorn gcc, editorn Emacs, bildbehandlingsprogrammet GIMP, bughanteringssystemet Gnats, skrivbordsmiljön Gnome, maillisthanteraren Mailman och filhanteraren Midnight Commander.

GNU är tänkt att köras med kärnan Hurd, GNU/Hurd. Linuxdistributioner baserade på GNU kallas GNU/Linux.

Stable, unstable och testing

Debians senaste utgåva kallas stable, och är mycket stabil (därför namnet). Den senaste stable heter Sarge (döpt efter den gröna plastsoldaten i filmen Toy Story). Det finns också en utgåva som kallas unstable, som så att säga är arbetsversionen.

Unstable är, som namnet antyder, inte lika stabil som stable. Alla nya versioner av program hamnar först i unstable. Där testas de och om de är buggfria och uppfyller Debians policy så kvalificerar de sig för att hamna i nästa utgåva av stable. Unstable heter, och kommer alltid att heta, Sid, efter den elaka grannpojken i filmen Toy Story (eftersom han är så instabil att han aldrig borde få lämna huset).

Många tyckte dock att det var svårt att veta vilka program i unstable som var användbara och inte, så man införde för några år sen utgåvan testing. Testing kan sägas vara en betaversion av stable. Dit flyttas program från unstable när de verkar vara tillräckligt stabila. Nuvarande testing heter Etch (från Etch-a-sketch i Toy Story, alla namn på Debians utgåvor är tagna från den filmen). Nästa stabila utgåva av Debian kommer alltså att heta Etch.

"Socialt kontrakt" mellan Debian och användare av fri programvara

1. Debian kommer att förbli 100% fritt

Vi bifogar de riktlinjer vi använder för att bestämma om ett verk är "fritt" i dokumentet med titeln "Debians riktlinjer för fri programvara". Vi lovar att Debiansystemet och alla dess delar kommer vara fria enligt dessa riktlinjer. Vi kommer att ge stöd åt de som utvecklar eller använder både fria och icke-fria verk i Debian. Vi kommer aldrig att göra så att systemet kräver att en icke-fri komponent används.

2. Vi kommer att ge något tillbaka till dem som använder fri programvara

När vi skriver nya komponenter till Debiansystemet kommer vi att licensiera dessa på ett sätt som överensstämmer med Debians riktlinjer för fri programvara. Vi kommer att utveckla ett så bra system vi kan så att fria verk får en stor utbredning och användning. Vi kommer att kommunicera felrättelser, förbättringar och önskemål från användare, osv. till "uppströms"-författare till verk som inkluderas i vårt system.

3. Vi kommer inte att dölja våra problem

Vi håller alltid hela vår felrapportdatabas öppen till insyn för allmänheten. Felrapporter som folk skickar in blir skyndsamt tillgängliga för andra att läsa.

4. Vi prioriterar våra användare och fri programvara

Vi styrs av kraven från våra användare och dem som använder fri programvara, och vi sätter deras behov främst bland våra prioriteringar. Vi stöder våra användares behov av att kunna använda vårt system i flera olika datormiljöer. Vi kommer inte att invända mot att det utvecklas icke-fria verk avsedda att användas på Debiansystem, eller försöka ta ut en avgift för att skapa eller använda sådana verk. Vi kommer att tillåta andra att skapa distributioner som innehåller både Debiansystemet och andra verk, utan att de behöver betala oss något. För att befrämja dessa mål kommer vi att tillhandahålla ett integrerat system med högkvalitativt material utan några rättsliga inskränkningar som skulle kunna begränsa denna typ av användning av systemet.

5. Verk som inte uppfyller våra krav för fri programvara

Vi förstår att vissa av våra användare behöver använda verk som inte är förenliga med Debians riktlinjer för fri programvara. Vi har skapat avdelningarna "contrib" och "non-free" i vårt ftp-arkiv för dessa verk. Paketet i dessa avdelningar är inte en del av Debiansystemet, men har trots detta konfigurerats för att användas tillsammans med Debian. Vi uppmuntrar CD-tillverkare att läsa licenserna hos paketet i dessa avdelningar för att avgöra om de kan distribuera dem på sina CD-skivor. Så, även om icke-fria verk inte är en del av Debian stöder vi att de används, och vi tillhandahåller en infrastruktur för icke-fria paket (såsom vårt felrapporteringsystem och våra sändlistor).

Debians riktlinjer för fri programvara (DFSG)

1. Inga begränsningar på vidaredistribution

En Debiankomponents licens får inte begränsa möjligheten för någon part att sälja eller ge bort programvaran som en del i en samlad programvarudistribution, innehållande program från flera olika källor. Licensen får inte kräva en royalty eller annan avgift för en sådan försäljning.

2. Källkod

Programmet måste inkludera källkod, och måste tillåta distribution både i källkodsform och som kompilerat program.

3. Härledda verk

Licensen måste tillåta modifikationer och framställande av härledda verk, och måste tillåta dessa att distribueras under samma villkor som den ursprungliga programvarans licens.

4. Integritet hos författarens källkod

Licensen får begränsa distribution av källkod i modifierad form _endast_ om den tillåter att "patchfiler" distribueras tillsammans med källkoden, med avsikten att modifiera programvaran vid kompileringstillfället. Licensen måste explicit tillåta distribution av programvara som kompilerats från modifierad källkod. Licensen får kräva att härledda verk ges ett annat namn eller versionsnummer än den ursprungliga programvaran. (Detta är en kompromiss. Debiangruppen uppmuntrar alla författare att inte inskränka rätten att modifiera filer, vare sig det gäller källkod eller binärfiler.)

5. Ingen diskriminering av personer eller grupper

Licensen får inte diskriminera någon person eller grupp av personer.

6. Ingen diskriminering av användningsområden

Licensen får inte begränsa någon att använda programmet inom ett specifikt användningsområde. Exempelvis får den inte förbjuda kommersiell användning, eller förhindra att programvaran används för genetisk forskning.

7. Utbredning av licensen

De rättigheter som tillskrivits programvaran måste vara tillämpliga på alla till vilka programmet sprids, utan att kräva någon ytterligare licens för dessa parter.

8. Licensen får inte vara specifik för Debian

De rättigheter som tillskrivits programvaran får inte vara beroende av att programmet är en del av Debiansystemet. Om programmet extraheras från Debian och används eller distribueras utanför Debian, men i övrigt på ett sätt som överensstämmer med villkoren i programrets licens, så måste alla parter till vilka programmet sprids ha samma rättigheter som de som får dem i samband med Debiansystemet.

9. Licensen får inte besmitta annan programvara

Licensen får inte lägga några begränsningar på annan programvara som distribueras tillsammans med den licensierade programvaran. Exempelvis får inte licensen kräva att all annan programvara som sprids på samma medium måste vara fri programvara.

10. Exempel på licenser

"GPL", "BSD", och "Artistic" är licenser som vi anser vara "fria".

PANORAMA

TEXT & FOTO **HJALMAR MOLIN** <2192>

Den som idag köper en digitalkamera får ofta med ett program för att skapa panoramabilder. Som exempel levererar Canon programmet PhotoStitch för att skapa panoramabilder. Det är utmärkt för att "limma samman" flera bilder till en panoramabild i ett plan, men för att skapa ett panorama som innebär att du kan "vandrar runt" i bilden finns det bättre alternativ.

Apple ligger bakom en videoteknik som heter QTVR, QuickTime VR, med vars hjälp man kan skapa ett sammanhängande 360-graders panorama. Idag har den tekniken utvecklats till att även klara sfäriska panoraman, därigenom kan man skapa panoraman som täcker hela synfältet. Det går också att lägga in klickbara länkar i panoramat, s.k. hotspots, för att hoppa till en annan html-sida.

Dessutom går det att skapa QTVR-objekt som kan roteras och betraktas från olika håll, exempelvis en skulptur som man vill visa från flera sidor. Då ställer man föremålet på

en skiva som roteras mellan exponeringarna medan kameran står kvar i samma läge.

För att fotografera bilderna till en QTVR-film rekommenderar jag:

Digitalkamera med vidvinkel och LCD-sökare

Kraftigt stativ

Speciellt panoramabuvud (se bilden)

FOTOGRAFERINGSMETOD

Börja med att finna nodalpunkten, den punkt i optikens mitt som kameran ska vrida sig runt för att bilderna lätt ska kunna sammanfogas.

Montera kameran i våg på stativet. Ställ sedan upp ett smalt föremål nära kameran och ett annat föremål längre bort. När du vrider kameran runt och hela tiden ser de två föremålen i samma förhållande till varandra, då har du funnit nodalpunkten.

Försök sedan finna ett motivområde med inte alltför stora skillnader i ljusomfång. Läs

därefter slutartiden och välj gärna en liten bländare till exponeringen, en som bäst passar motivets viktigaste ljusa områden. Välj vitbalansinställning, dagsljus/skugga eller annat val, men inte automatisk vitbalans.

Exponera bilderna med en övertäckning av minst 30%. I programvaran kan du nu lätt sammanfoga bilderna till ett snyggt panorama. Om ljusförhållandena varit alltför svåra kan det bli nödvändigt att först redigera bilderna i ett bildbehandlingsprogram.

EXEMPEL PÅ PROGRAMVARA

QuickTimeVR Authoring Studio
(Macintosh) ca \$400

3DVista Stitcher (Windows) ca. \$200

Realviz Stitcher (MacOS/Windows) ca. \$600

VR Worx (MacOS/Windows) ca. \$300

Panorama Factory (Windows) ca. \$70

För att titta på en QTVR-film behövs en QuickTime-spelare, den är gratis och kan

Utsikt från Kronholmens fyr vid Visby GK golfbana. Bilden tagen med tre exponeringar med Canon EOS 5D och 15 mm fisheyeoptik.

hämtas här: www.apple.com/quicktime.

Jag valde Panorama Factory då jag vill ha möjlighet att göra både QTVR-filer och IVR-filer (ett alternativ till QTVR).

Hösten 2004 lade jag in ett föredrag på ABC-klubbens hemsida under "Info för klubbens medlemmar": <https://www.abc.se/member/globala-foredrag>

Där beskriver jag tekniken bakom att skapa panoraman samt en genomgång av hur jag använder Panorama Factory V3.3. Titta gärna på det föredraget.

TEKNIKEN GÅR FRAMÅT

Tekniken förfinas och utvecklas. Numera använder jag en panoramaeditor som hetet PTGui och tillägsprogrammet Pano2QTVR GUI samt Pano Tools skapat av Helmut Dersch. Med denna kombination av program går det även att skapa sfäriska bilder och även lägga till ljud i QuickTime format.

ABC

Se nästa sida för exempel på misslyckade panoramabilder.

Fler exempel på panoramabilder finns också på Aftonbladets webbplats:

www.aftonbladet.se/ettor/webb/1616_normal.html

Panoramahuvud från Kaidan som används för att ta panoramabilder. Kameran kan skjutas framåt och bakåt för att finna den rätta nodalpunkten.

Att få ihop en panoramabild är inte alltid så lätt bara för att man har en digitalkamera och ett dataprogram för jobbet. Sven Wickberg har skickat in ett par misslyckade försök till allmän begrundan.

Exemplen visar att det gäller att få kamerautsnitt som har samma utgångspunkt, exakt, och eventuellt att bilderna anpassas i storlek och läge till varandra innan man börjar sy ihop dem.

Gratisprogram för virtualisering

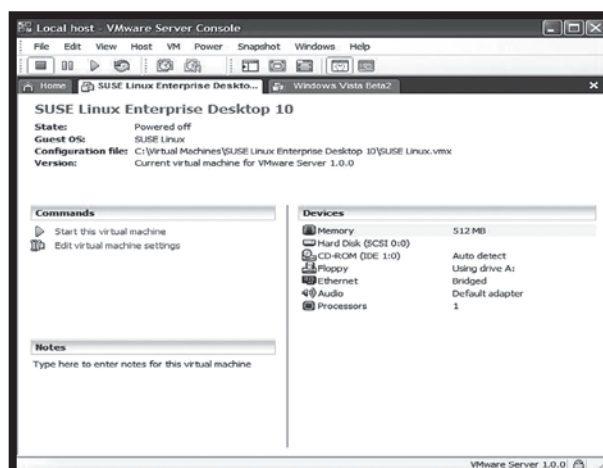
Idag är det goda tider för den som är intresserad av att prova på olika operativsystem i virtuella miljöer. Både VMware och Microsoft har nämligen släppt sina basprodukter fria för alla. Det jag pratar om är alltså produkterna VMware Server samt Virtual PC.

Personligen föredrar jag VMware Server då VMware alltid haft ett bättre stöd för andra operativsystem än Windows samt att det generellt sett brukar ha bättre prestanda och fler finesser. Om det enbart är Windows som lockar så kan dock Virtual PC vara värt att prova på. I vilket fall som helst så är bägge produkterna nu helt fria, tag därför chansen att installera operativsystem som SuSE Linux Enterprise Desktop eller Windows Vista och se hur de är i verkligheten.

VMware Server
www.vmware.com/products/server

Microsoft Virtual PC
www.microsoft.com/windows/virtualpc

Johan Persson <2397>

Roliga RFC-er

RFC betyder "Request For Comments" och är dokument som definierar standarder för allt som rör Internet, t.ex. TCP/IP. De flesta RFC-er är väldigt tekniska, men det gäller inte alla. En och annan är nämligen skriven med en stor portion humor. Här finns en bra sammanställning av roliga RFC-er: <http://rfc-ref.org/RFC-TEXTS/Indexes/humor.html>

Se nedan för ett typiskt exempel på en sådan RFC, skriven av Vincent Cerf i december 1985.

:-)

Johan Persson <2397>

Network Working Group
Request for Comments: 968

V. Cerf
MCI
December 1985

'Twas the Night Before Start-up'

STATUS OF THIS MEMO

This memo discusses problems that arise and debugging techniques used in bringing a new network into operation. Distribution of this memo is unlimited.

DISCUSSION

'Twas the night before start-up and all through the net,
not a packet was moving; no bit nor octet.
The engineers rattled their cards in despair,
hoping a bad chip would blow with a flare.
The salesmen were nestled all snug in their beds,
while visions of data nets danced in their heads.
And I with my datascope tracings and dumps
prepared for some pretty bad bruises and lumps.
When out in the hall there arose such a clatter,
I sprang from my desk to see what was the matter.

There stood at the threshold with PC in tow,
An ARPANET hacker, all ready to go.
I could see from the creases that covered his brow,
he'd conquer the crisis confronting him now.
More rapid than eagles, he checked each alarm
and scrutinized each for its potential harm.

On LAPB, on OSI, X.25!
TCP, SNA, V.35!

His eyes were afire with the strength of his gaze;
no bug could hide long; not for hours or days.
A wink of his eye and a twitch of his head,
soon gave me to know I had little to dread.
He spoke not a word, but went straight to his work,
fixing a net that had gone plumb berserk;
And laying a finger on one suspect line,
he entered a patch and the net came up fine!

The packets flowed neatly and protocols matched;
the hosts interfaced and shift-registers latched.
He tested the system from Gateway to PAD;
not one bit was dropped; no checksum was bad.
At last he was finished and wearily sighed
and turned to explain why the system had died.
I twisted my fingers and counted to ten;
an off-by-one index had done it again...

Vint Cerf
December 1985

Spelet "masken" åter på tapeten

Nokia har lagt in det klassiska spelet "masken" i sina telefoner, men det kallas då för "Snake". Problemet är att man inte kontaktat upphovsmannen, Lars Hansson. Även om ersättningen per telefon inte skulle bli så stor så skulle slutsumman bli enorm. Enbart under år 2005 sålde Nokia hela 265 miljoner telefoner(!).

www.sydsvenskan.se/digitalt/article146309.ece

En kalkylmodell för bostadsrättsföreningar

TEXT & BILD **SVEN WICKBERG** <1384>

När går din bostadsrättsförening i konkurs? I tidigare nummer av ABC-bladet har jag använt beteckningen "kalkylkul" för att beskriva hur man kan göra en del lustiga och lekfulla tillämpningar av tekniken i moderna kalkylprogram. Den här gången handlar det – i princip – om blodigt allvar, dvs. att det är en "verklig" tillämpning från det ekonomiska livet.

Styrelsen för en bostadsrättsförening (brf) skall budgetera för det kommande året och undersöka vilka förändringar som väntar under de närmaste åren. Hur långt räcker pengarna? Måste "hyran" höjas? Hur mycket? Vilka är de tänkbara problemen i framtiden?

Kalkyltekniken är bra för prognoser. Man vet hur siffrorna ser ut i dag. Man anar på vilket sätt skatter, räntor och andra kostnader kommer att ändras. Då kan kalkylmodellen bli ens kristallkula.

Eftersom jag är ekonomisk föredragande i styrelsen för min brf (nära Farsta centrum), har jag ofta använt olika kalkylmodeller. Den här artikeln skall handla om en av dessa, som säkert har stort intresse för alla som bor i en brf.

BAKGRUND

Nyckelordet i den här undersökningen är taxeringsvärdet. Fastigheter i Sverige åsätts av taxeringsmyndigheten ett fiktivt värde, som skall vara omkring 75% av ett tänkt saluvärde. Ägarna till husen får betala en fastighetsskatt. För en brf är den 0,5% av tax-värdet, och den kommer naturligtvis att påverka "hyran". (I en brf har man inte hyror, utan

"medlemsavgifter", men jag använder i alla fall ordet "hyra") Om taxeringsvärdet är tillräckligt högt får man också betala förmögenhetsskatt. Dessa skatter behandlas inte här.

Mindre känt är att en brf också måste betala en s.k. inkomstskatt. Av något för mig dunkelt skäl har lagstiftaren ansett att en brf skall skatta för en "inkomst" som godtyckligt (?) satts till 3% av taxeringsvärdet. Från denna inkomst drar man av eventuella räntekostnader. Om det blir något kvar skall föreningen betala 28% av detta överskott i inkomstskatt.

Många föreningar har stora lån och därmed stora räntekostnader. Om "inkomsten" är mindre än lånen uppstår ett underskott. Då slipper man skatt, och får spara underskottet för kommande behov.

Vår förening har under sin 25-åriga historia ständigt haft underskott. I vårt senaste bokslut (kalenderåret 2005) redovisar vi en samlad underskottspott på nästan 11 miljoner kronor.

Med tiden har räntorna minskat och taxeringsvärdet ökat, och man måste räkna med att vi nästa år har passerat underskottspunkten och börjar få överskott av "inkomst". Vad händer då? I början händer just inget (som märks). Man får kvitta det nya överskottet mot tidigare underskott.

Min fråga till "kristallkulan" var: Hur länge räcker våra 11 miljoner, och vad händer sedan?

KALKYLEN

Så här ser min kalkyl ut (se bild). På den översta raden vill jag räkna antalet år efter innevarande år. Skriv in en nolla i B1 och skriv i C1 in $=B1+1$.

I B3 skrivs det aktuella taxeringsvärdet: 25 600 tkr (jag använder tusen kronor som enhet). B4 skall visa den aktuella "inkomsten". Formeln blir $=B3*0,03$

B6 innehåller aktuella skuldräntor för samma år: 785 tkr.

Då är det klart för att räkna ut den beskattningsbara "inkomsten" i ruta B8: $=B4-B6$. Har man gjort rätt kommer det att stå -17. Detta belopp har redan räknats in i det samlade underskottet som visas i B10: -10 830 tkr.

Fr.o.m. kolumn C vill man nu ha framtidsprognoser. Då måste man fastställa villkoren. I ruta C2 har jag skrivit 25%, en siffra som skall ange höjningen av taxeringsvärdet för varje kolumn. (Diskussion om gränsvärdena följer i slutet av artikeln.)

Så det beräknade tax-värdet för år 1 blir $=B3*(1+\$C\$2)$ Dollartecknet talar om att värdet i C2 skall användas i alla cellerna i raden, medan andra värden anpassas till att man flyttar sig från kolumn till kolumn.

På samma vis står -15 i C5 för att våra räntekostnader minskar med 15 tkr/år på grund av amortering. Jag har förutsatt att räntenivån som helhet inte ändras, eftersom våra lån är bundna vid i genomsnitt 5%. (Diskussion om detta senare.)

Formeln för C6 blir $=B6-\$C\$5$.

Man måste också uppdatera rad 10. Om det aktuella värdet i rad 8 är negativt så ökar

brfskatt2.xls - OpenOffice.org Calc

File Edit View Insert Format Tools Data Window Help

10 Arial B / U

A1 f(x) Σ = Antal år från nu

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
1	Antal år från nu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2			25%													
3	Taxvärde tkr	25 600	32 000	40 000	50 000	62 500	78 125	97 656	122 070	152 588	190 735	238 419	298 023	372 529	465 661	582 077
4	"Inkomst" 3% tkr	768	960	1 200	1 500	1 875	2 344	2 930	3 662	4 578	5 722	7 153	8 941	11 176	13 970	17 462
5			-15													
6	skuldräntor tkr	785	770	755	740	725	710	695	680	665	650	635	620	605	590	575
7																
8	Beskattn.bart tkr	-17	190	445	760	1 150	1 634	2 235	2 982	3 913	5 072	6 518	8 321	10 571	13 380	16 887
9		28%	53	125	213	322	457	626	835	1 096	1 420	1 825	2 330	2 960	3 746	4 728
10	Kvar att beskatta tkr	-10 830	-10 640	-10 195	-9 435	-8 285	-6 651	-4 417	-1 434	2 478	7 550	14 068	8 321	10 571	13 380	16 887
11	skatt 28%									694						
12										1,230	2,518	3,236	4,131	5,248	6,642	8,384
13										1,288	0,718	0,895	1,117	1,395	1,741	
14																

Blad1 / Blad2 / Blad3

Sheet 1 / 3 PageStyle_Blad1 120% STD Sum=0

vårt underskott; men är det positivt skall det i stället räknas av. Eftersom jag har valt att beteckna underskottet med minus får man rätt utveckling genom att i ruta C10 skriva =B10+C8.

Som jag skrev i inledningen kommer vi redan nästa gång att få ett beskattningsbart överskott eftersom "inkomsten" blivit större än räntan. Vårt totala underskott börjar att minska.

Nu är det klart för första körningen. Markera hela kolumn C (från C1 till C12), och dra i det lilla plustecknet nederst till höger på markeringen. På min kalkyl (som skrevs ut liggande och där skärmfältets storlek sattes till 75%, kunde jag få rum med 13 eller 14 år (t.o.m. kolumn O eller P).

Man behöver dock inte gå fullt så långt för att hitta brytpunkten. Med de angivna variablerna tar våra 10 830 tkr slut i kolumn J, där cellens värde blir positivt efter att tidigare ha varit negativt.

Nu kommer jag till en teknisk svårighet. I brytpunkten fungerar inte formlerna korrekt. Just i kolumn J, den åttonde från nu, försvinner de sista resterna av vårt stora underskott och vi skall för det året betala 28 % skatt för 2 478 tkr. Detta räknas ut i J11 med =J10*0,28.

Fr.o.m kolumn K saknar innehållet i rad 10 mening, eftersom det beskattningsbara beloppet i fortsättningen kan avläsas i rad 8. Skatten beräknas på rad 9 genom att skriva in i K9: =0,28*K8. Denna ruta markeras och "dras" i väg åt höger för att klara ut motsvarande värden i fortsättningen.

(Väljer man ett annat värde än 25% i C2

måste motsvarande justeringar göras i den kolumn som då får brytpunkten.)

RESULTATET?

Därmed är instrumentet färdigifyllt och det är dags för en analys.

Först och främst blev jag förskräckt över att se med vilken fart våra 10 miljoner försvann i skattehöjningarna på grund av det ökade taxeringsvärdet. "Alla" som jag har frågat om vad de tror (våra bokföringstekniker och andra) har skratat och sagt att det dröjer väldigt länge innan det blir aktuellt.

Men värst var det att inse vilka dramatiska konsekvenser inkomstskatten kommer att få på vår ekonomi under åren efter brytpunkten

Idag utgör låneräntorna (785 tkr) en tredjedel av våra totala kostnader. Vid kolumn J har de stadigt sjunkit till 665 tkr, men det året får vi en extra kostnad, inkomstskatten, på 694 tkr, dvs. mer än hela räntekostnaden! Man kan ju inte exakt veta hur våra övriga kostnader har utvecklats under tiden, men alldeles säkert innebär denna fördubbling av vår största utgift att vi måste göra en drastisk hyreshöjning.

På rad 12 gör jag den beräkningen. Vi har 47 lägenheter. Den genomsnittliga kostnaden per månad och lägenhet för inkomstskatten blir: =J11/(12*47). För kolumnerna bortom brytpunkten blir det: =K9/(12*47)

Ännu värre blir det i nästa kolumn, då inkomstskatten mer än fördubblas och kommer upp i nästan en och en halv miljon! I fortsättningen avtar marginaeffekten, men skatten ökar ju med ungefär samma

procenttal som taxeringsvärdet.

(Inom parentes bör man tillägga att vid det laget så har alla vi lägenhetsinnehavare blivit pappersmiljonärer, eftersom taxeringsvärdet nått astronomiska höjder, och därmed inte bara föreningens fastighetsskatt, utan även kapitalvärdet på våra lägenheter.)

Blir detta verklighet? Förhoppningsvis kommer vi inte att få se tax-värdena öka med 25% per år i framtiden. Men testa kalkylen med andra procentsatser! Ändrar man i C2 till bara 15% får man exakt samma förlopp, även om det kommer två år senare.

Jag har försökt att tillfoga vissa villkorssatser i kalkylen för att göra brytpunkten generellt fungerande även när den flyttar på sig. Det finns en funktion som heter:

OM (villkor ja/nej; ja-resultat;nej-resultat)

men jag har inte lyckats hitta bra villkorsformuleringar. Ändrar man i tabellen måste man ta hand om själva brytpunkten separat. Det får bli en övningsuppgift för den intresserade.

NÅGOT OM GRÄNSVÄRDEN OCH FELKÄLLOR:

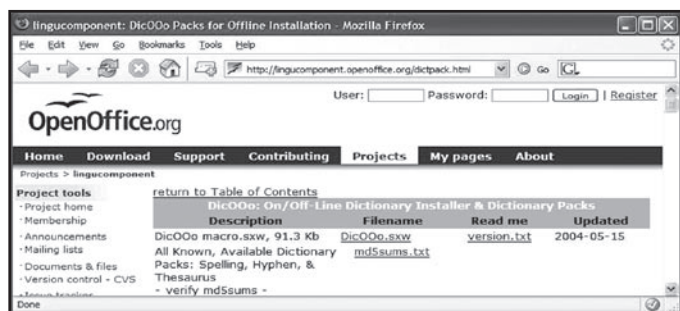
I en kalkyl av det här slaget gör man en rad antaganden. Jag har antagit att tax-värdena stiger med 25% från kolumn till kolumn (underförstått år från år). I praktiken har ökningen inte varit fullt så snabb hela tiden. För bara några år sedan gjordes omtaxering varje år, och då såg vi värden som detta. Nu sker det vart tredje år, och det har kommit till en regel som säger att ett höjt taxeringsvärde

FORTS. PÅ SID 34

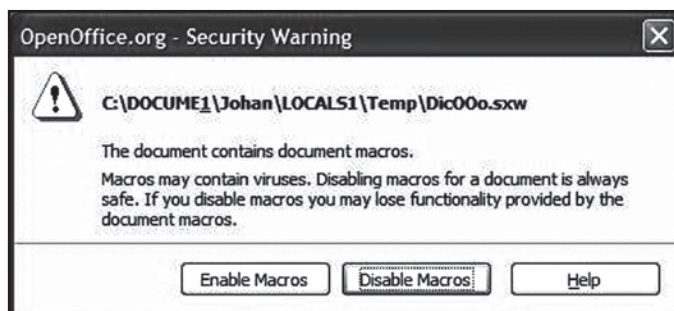
Rättstavning i OpenOffice

TEXT & BILD JOHAN PERSSON <2397>

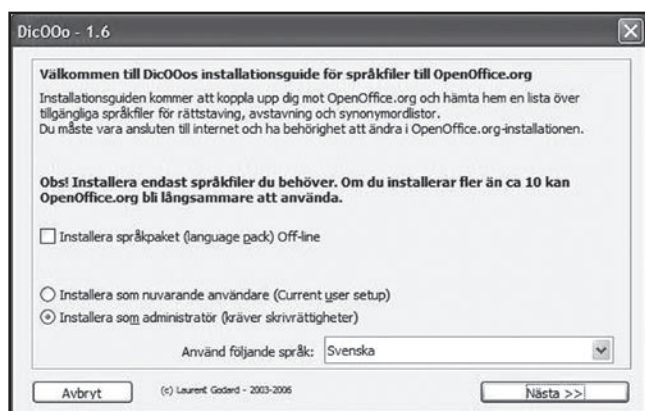
Skall man använda ett office-paket så måste rättstavningen fungera. Problemet i OpenOffice är att det är svårt att få den att fungera ordentligt. Så här går man tillväga:

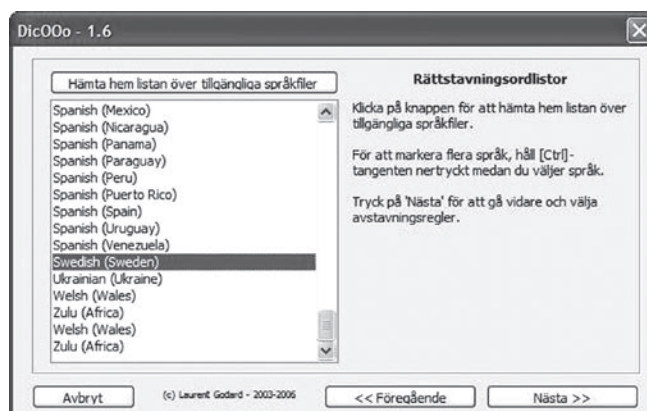
Steg 1. Gå till <http://lingucomponent.openoffice.org/dictpack.html> och klicka på länken till "DicOOo.sxw". Se till att öppna länkens innehåll med OpenOffice, som givetvis redan är installerat.

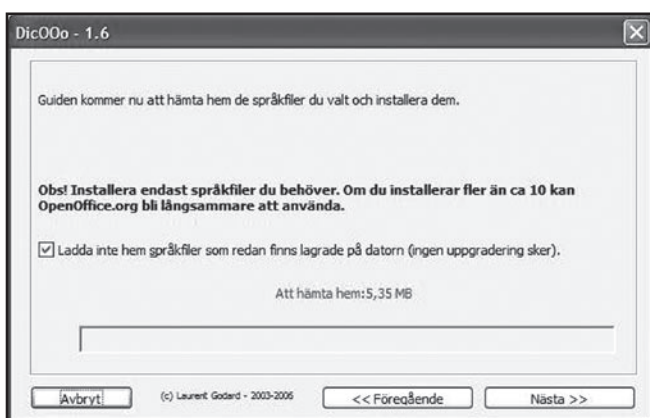
Steg 2. Först kommer denna dialogruta upp, klicka på "Enable Macros". På sidan som nu syns väljer man språk, t.ex. "Svenska". Nu kommer det upp en ny sida med en stor knapp, valde man svenska står det "Starta DicOOo" på den. Klicka på knappen.

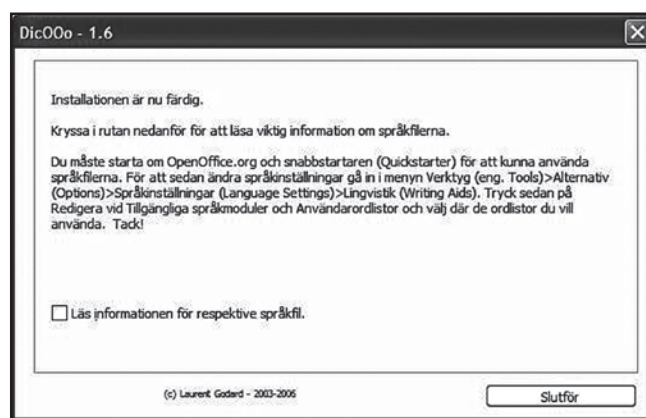
Steg 3. Välj språk att använda under installationen av ordlistorna, t.ex. "Svenska", klicka sedan "Nästa".

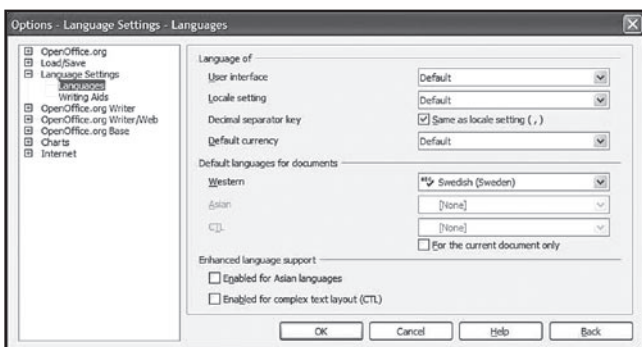
Steg 4. Nu kommer det i tur och ordning upp tre olika dialogrutor där man skall välja språk på rättstavningsordlistor, avstavningsregler samt synonymordlistor. Börja med att klicka på den breda knappen ovanför den tomma rutan. Nu hämtas alla tillgängliga språk hem och visas upp i en lång lista. Välj sedan språk, själv valde jag "English (United States)" samt "Swedish (Sweden)". Klicka "Nästa".

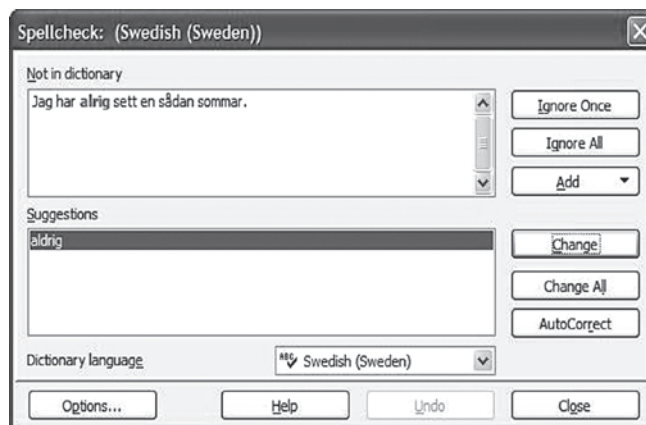
Steg 5. Nu är det dags att hämta hem och installera de valda ordlistorna. Klicka på "Nästa" för att sätta igång.

Steg 6. Klart! Klicka först "Slutför", stäng sedan ned OpenOffice (inklusive eventuell snabbstart).

Nu är alla de valda ordlistorna installerade och klara för användning. Slutligen, för att rätt ordlistor skall användas när man väljer att kontrollera stavningen, så måste man även se till att rätt språk är valt. Detta görs genom att i menyalternativet Tools->Options se till att värdet på Language Settings->Languages->Default languages for documents->Western pekar på rätt språk, t.ex. "Swedish (Sweden)"

Nu är det bara att sätta igång och skriva. När man sedan vill kontrollera stavningen väljer man helt enkelt Tools->Spellcheck (eller trycker F7).

Det enda jag finner lite underligt är att jag för varje nytt dokument måste se till att välja svenska som språk. Inställningen verkar tyvärr inte fastna. Kanske beror det på att jag valde att installera den engelska versionen av OpenOffice istället för den svenska. Mitt råd till er är att ni tar och kontrollerar detta i er installation så att ni vet vad som gäller.

ABC

Visual Studio 2005 Express Edition helt fri

I ABC-bladet 1/2006 skrev jag en artikel om Microsofts utvecklingsmiljö Visual Studio 2005 Express Edition. Jag nämnde bl.a. att utvecklingspaketet är gratis om man bara ser till att ladda hem det inom ett år från datumet det släpptes. Detta utvecklingspaket har blivit en enorm succé! Under de första fem månaderna har det laddats ned över fem miljoner gånger(!). Den goda nyheten är att Microsoft under april månad beslutade sig för att släppa utvecklingspaketet helt fritt utan några som helst begränsningar.

Läs mer om det hela här: www.microsoft.com/presspass/press/2006/apr06/04-19VSExpressFreePR.mspx

Johan Persson <2397>

MEDLEMSPORTRÄTTET - FORTS. FRÅN SID 7

in på något som bara vissa håller på med. Klubben behöver breddas på så sätt att vi har aktiviteter inom fler områden och att dessa fördjupas genom att intresserade medlemmar engagerar sig och utvecklar sina intressen.

För att utveckla ABC-klubben krävs det en bättre återkoppling mellan medlemmarna och styrelsen där medlemmarna uttrycker vad de vill ha ut av sitt medlemskap och vad de anser att klubben skall hålla på med. Ett bra forum för den kontakten är ABCKOM, föreningens elektroniska konferenssystem. Alla i styrelsen deltar där. ABCKOM är idag föreningens kärna där medlemmar kan diskutera med varandra och samtidigt få aktuell information om vad som händer i klubben. - Det är roligt och trevligt att se nya namn dyka upp, likaväl som det är roligt att återse medlemmar som inte har varit inne på

ett tag, säger Thomas.

ABC-KLUBBEN HAR FRAMTIDEN FÖR SIG

Thomas har förstås egna idéer om vad ABC-klubben skulle kunna hålla på med. Som exempel nämner han interna utbildningar, studiecirklar och föreläsningar, i olika ämnen. Det kan handla om datorsäkerhet, e-post, spam, etc. Kort sagt allt datorrelaterat som medlemmarna kan vara intresserade av att lära sig mer om.

Något som ligger Thomas varmt om hjärtat och som han gärna skulle vilja se mer av i ABC-klubben är hårdvaruhack. Allt som innehåller en microprocessor är intressant. Ett exempel är en artikel med medföljande kretskort som tidningen Datormagazin (nummer 1/2005) hade för ett tag sedan. Med det kortet och några enkla komponenter

kunde man bygga ett I/O-kort som styrs från datorns parallellport.

Som exempel på ett intressant mjukvaruprojekt nämner han att Jan Roos fick Borland att ge klubbens medlemmar utvecklingsmiljön Delphi (hur man, som medlem, får ett exemplar av Delphi står på ABC-klubbens hemsida, www.abc.se).

Men för att få igång aktiviteter, och få medlemmar att hitta varandra för att tillsammans odla sina datorintressen, så måste de träffas. Det kan de göra via nätet i ABCKOM. Det Thomas kan göra som ordförande är att elda på lite.

När vi skiljs åt säger Thomas: ABC-klubben har definitivt framtiden för sig. Den blir exakt vad vi medlemmar gör av den tillsammans!

ABC

KALKYL FÖR BOSTADSRÄTTSFÖRENINGAR - FORTS. FRÅN SID 31

får slå igenom med endast en tredjedel per år. Detta ger en viss övergångstid, men ändrar ju inte på själva problemet.

När detta skrivs (sommaren före valet 2006) utlovar politikerna att frysa taxeringsvärdet ett par år. Det är inte heller någon varaktig lösning, eftersom det grundläggande "felet" i systemet kvarstår.

Min kalkyl utgår ifrån att räntesatserna inte förändras. Om räntorna skulle stiga några procent, skulle brytpunkten förskjutas några år. Detsamma gäller om föreningen behöver ta upp ett nytt lån av någon anledning. Då

dröjer inkomstskatten, men i gengäld får man högre räntekostnader.

Det kan också hända att statsmakterna ändrar i regelapparaten. För ett par år sedan ändrade man drastiskt metoderna att fastställa tax-värdena för bostadsrättsföreningar. Då fick vi sänkt taxeringsvärde.

Ingen vet alltså hur långt det kommer att gå i praktiken med ovannämnda katastrofscenario. I värsta fall blir följden att många av de nuvarande boende försöker sälja sina lägenheter utan att lyckas. Vem vill köpa en lägenhet med prognosen att hyran kommer att öka varje år med en tusenlapp i månaden? I vissa lägen kan det leda till att bostadsrättsföreningen går i konkurs.

Ett annat scenario är att huspriserna äntligen når sin mätnadsnivå och slutar öka eller rentutav sjunker. Då kommer efter någon tid taxeringsvärdena också att stabiliseras. Kanske föreningen uppnår en ny ekonomisk balans. Nya ägare med större resurser har köpt lägenheterna med de nya förutsättningarna.

Vi andra får flytta till Vansbro eller någon annan plats utan bostadsbrist och med förhållandevis mycket låga huspriser. (Jag har sommarställe i Vansbrotrakten, så jag vet.) Men tyvärr är det litet väl långt mellan Vansbro och Farsta centrum.

ABC

Johans länkar

Windows Vista Activity Center

Den klart bästa sidan för alla som söker information om Windows Vista.

www.winsupersite.com/vista

alltomvista.se / alltomxp.se

Utmärkta webbsiter med bra och uppdaterad information om Windows Vista respektive Windows XP.

www.alltomvista.se

www.alltomxp.se

2007 Microsoft Office System Beta 2 Test Drive

Är du nyfiken på nästa version av Microsoft Office? Här kan du provköra den från Internet. Kul!

www.microsoft.com/office/preview/beta/testdrive.mspx

An Outlook Express basic repair kit

Här får du tips på hur man reparerar Microsoft Outlook Express när det gått riktigt snett.

www.microsoft.com/windows/IE/community/columns/oerepair.mspx

Hårddisken fyller 50 år

Visste du att hårddisken uppfanns för 50 år sedan? Den första var stor som två kylskåp, vägde ett ton och lagrade endast fem megabyte

www.sweclockers.com/news_show.php?id=4610

Quake Celebrates 10th Birthday

I år är det tio år sedan det populära dataspelet Quake lanserades. Quake är spelet som drog igång vågen av 3D-spel som idag är vardag.
<http://club.fnatic.com/articles/184>

Quake 3 i upplösningen 10240x3072

Vad sägs om att spela Quake 3 på en display som är sammansatt av hela 24 datorskärmar? Häftigt!

www.plastk.net/highres/24mon

Quake 3

It's amazing how much more fun games are when you can play them on really large, high-resolution screens. Our lab also has a 24 monitor display wall, and as you can see from the pictures below, I got Quake 3 running on it. The system is driven by 12 linux servers (2 monitors per server) using Distributed Multihead X (DMX) and Chromium. Chromium distributes the OpenGL rendering from the head node to all of the servers. The game runs fairly fast, though some lighting effects had to be turned off and Chromium is having some trouble with the mouse. Even so, playing the game is an awesome experience. Feel free to email me (plastk@vt.edu) with what you think.

Quake 3 running at 10240x3072 resolution at 15-30 FPS

Lawyer Riddles

Roliga historier om advokater :-)

www.winn.com/bs/lawyer-riddles.html

Aktuell temperatur i Sverige

Kul site där man i realtid kan utläsa temperaturen i olika städer i Sverige.

www.temperatur.nu

The evolution of Fedora Core Linux

Läs om utvecklingen av Fedora Core Linux.

www.linux-noob.com/review/fedora/fcrh

SSH tricks

Lär dig några sätt att utnyttja SSH på ett smart sätt. Användbart!

<http://en.jakilinux.org/apps/ssh-tricks>

Debugging 101

Några intressanta reflektioner om felsökning.

www.hacknot.info/hacknot/action/showEntry?eid=85

JOHAN PERSSON <2397>

Begränsad Eftersändning

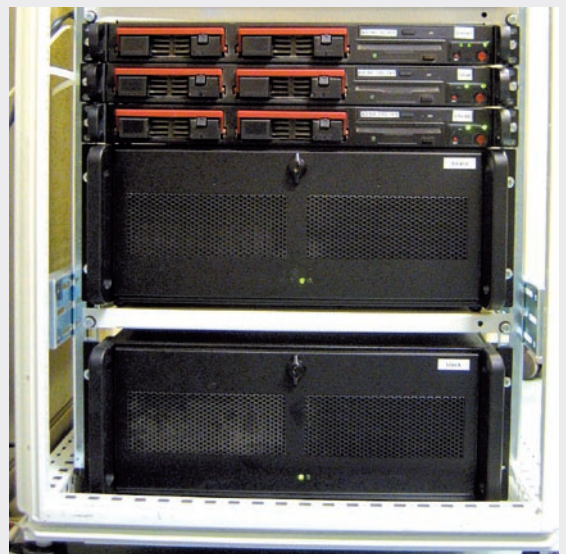
Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med den nya adressen på baksidan (ej adressidan).

Avsändare
ABC-klubben
Box 14 143
167 14 Bromma

Här bor ni!

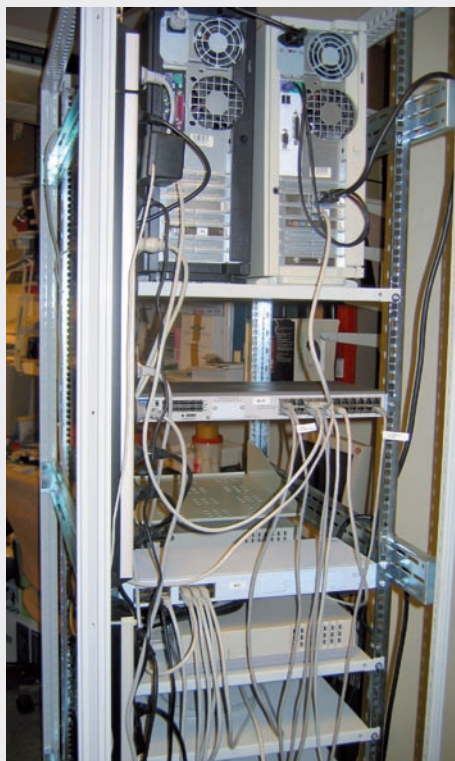

Det gamla rackskåpet

Överst ser vi övre delen av det nya rackskåpet med Oden, Atle och Hela. Därunder ser vi Violet, Blue, Studs, Beard och Black.

Till vänster ser vi baksidan på det nya racket, med Orm och Windowsservern överst.

Den trogne läsaren kanske drar sig till minnes att en översikt av ABC-klubbens datorsystem presenterades i förra numret av ABC-bladet (nr 2-2006, sid 20-21) i en specialvariant av artikelserien Mitt OS.